

1990-01-01

บทบาทของราชการทหาร เกี่ยวกับศาสนาเพื่อความมั่นคง

สมคิด จงขยหะ

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

จงขยหะ, สมคิด (1990) "บทบาทของราชการทหาร เกี่ยวกับศาสนาเพื่อความมั่นคง," *Journal of Social Sciences*: Vol. 27: Iss. 0, Article 6.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol27/iss0/6>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทบาทของราชการทหาร เกี่ยวกับศาสนาเพื่อความมั่นคง

พลเอก สมลิต จงพฤษะ*

กราบนิมัสการพระเดชพระคุณที่เคารพและนับถือ ตลอดจนท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

วันนี้ นับเป็นเกียรติและเป็นมหากุศลของกระผมเป็นอย่างยิ่ง ที่ทางสภามหาวิทยาลัย-วิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เชิญกระผมมาบรรยายในครั้งนี้ โดยผ่านมาทางท่านอาจารย์ พันเอก คีอกเทอร์ ชินวุธ สุนทรสิมะ ซึ่งเป็นผู้ที่กระผมเคารพรักเป็นอย่างยิ่ง

ในการสัมมนาทางวิชาการครั้งนี้ กระผมมั่นใจว่าจะเกิดประโยชน์แก่ท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาและแก่พระศาสนาโดยส่วนรวมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเท่าที่กระผมได้ดูในกำหนดการต่าง ๆ ของการสัมมนาแล้ว วิทยากรแต่ละท่านที่ได้รับเชิญมาบรรยาย ตลอดจนท่านที่มาร่วมประชุมสัมมนาล้วนเป็นผู้ที่ทรงวิทยาคุณ มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะประชุมสัมมนาเป็นอย่างดียิ่ง

สำหรับการบรรยายของกระผมนั้น กระผมตั้งใจไว้เพียงแต่ว่า จะกราบเรียนให้ทุกท่านได้รับทราบถึงประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงานของกระผม ตลอดจนข้อสังเกตต่าง ๆ บางประการทางพระพุทธศาสนา ในฐานะที่กระผมเป็นทหารอาชีพ ซึ่งเป็นเพียงทหารธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น ขอให้ท่านผู้ฟังได้โปรดถือเป็นเพียงกรณีตัวอย่าง ที่จะนำไปพิจารณาใช้ให้เป็นประโยชน์ตามสมควรแก่ฐานะและภูมิปัญญาของแต่ละท่าน ทั้งที่เป็นส่วนบุคคลและคณะบุคคล

* บรรยายเมื่อ วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2530 ณ คีอตันดิโมรี ทำเนียบรัฐบาล ขณะดำรงตำแหน่ง เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก

ซึ่งกระผมมั่นใจว่า ทุกท่านต่างก็มีความรอบรู้และประสบการณ์ ในเรื่องของพระพุทธศาสนาแล้ว เป็นอย่างดี และเมื่อนำเอากรณีตัวอย่างที่กระผมจะนำมาเรียนในช่วงต่อไปนี้ ไปเสริมและประยุกต์ ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ก็จะช่วยให้การดำเนินงานของท่าน ในการเสริมสร้างทะนุบำรุง พระพุทธศาสนา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกิดความมั่นคงแก่ประเทศชาติอีกส่วนหนึ่ง

พระเดชพระคุณและท่านผู้ฟังที่เคารพทุกท่าน การบรรยายของกระผมในวันนี้ กระผม ได้กำหนดหัวข้อไว้แล้ว ทั้งใจจะบรรยายให้เป็นไปตามที่กำหนด ประมาณ 4-5 หัวข้อ คือ

1. การกล่าวนำ
2. ราชการทหารกับพระศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา
4. กิจกรรมอนุศาสนาจารย์
5. ข้อเสนอแนะ

และประการสุดท้าย ถ้ามีเวลาจะเปิดโอกาสให้ท่านผู้ฟังซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นกันตาม สมควร

ราชการทหารกับพระศาสนา

ในหัวข้อแรกคือการกล่าวนำ กระผมได้กล่าวไปเรียบร้อยแล้ว จึงขอก้าวในหัวข้อ ที่สอง คือ ราชการทหารกับพระศาสนาเลย

คำว่า “พระศาสนา” ที่กระผมจะกล่าวทุกแห่ง ขอได้โปรดเข้าใจว่า กระผมหมายถึง พระพุทธศาสนา ซึ่งกระผมจะเรียนให้ท่านผู้ฟังที่เคารพทราบ ว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องโดย ธรรมชาติกับทางราชการทหารอย่างไร กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในหน่วยทหารนั้น เราได้ทำอะไร กันบ้างเพื่อเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนา และองค์หลักในการสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับการ ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทั้งในหน่วยทหารและนอกหน่วยทหารนั้นมียังไรบ้าง โดยเฉพาะ กิจกรรมอนุศาสนาจารย์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการทำงานด้านพระศาสนาในกองทัพนั้น มีความเป็น มาอย่างไร และในตอนสุดท้ายกระผมจะกราบเรียนถึงข้อเสนอแนะ แต่มิใช่หมายความว่ากระผมจะ

เสนอแนะว่าทางพระพุทธศาสนาจะต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ มีข้อปฏิบัติเช่นนั้นเช่นนั้น แต่กระผมจะกราบเรียนว่าในการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้ทหารปฏิบัติ และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทางรูปธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทหารทำอะไร นั่นคือการเปลี่ยนแปลงกันทฤษฎีมาเป็นภาคปฏิบัติ นั่นคือข้อเสนอแนะของกระผม

ท่านผู้ฟังคงจะเห็นแล้วว่า คราวนี้ เรื่องที่กระผมจะนำมากราบเรียนต่อไปนี้เป็นเรื่องสั้น ๆ ไม่มีอะไรมาก กระผมจึงขอให้พระเดชพระคุณและท่านผู้มีเกียรติได้ฟังด้วยความสบายใจ ไม่ต้องเป็นห่วงเป็นกังวล กระผมรับรองว่าจะไม่มีอะไรเป็นสิ่งที่ลึกลับ หรือสร้างความหนักใจแก่ทุกท่านอย่างแน่นอน

เรื่องแรก กระผมขอกราบเรียนถึงราชการทหารกับพระศาสนาครับ เรื่องนี้ เมื่อพูดไปตามความเป็นจริงแล้ว โดยหน้าที่ของทหาร ทหารมีหน้าที่ต้องถืออาวุธต่อสู้ป้องกันประเทศชาติ ซึ่งเมื่อคิดแล้ว น่าจะขัดแย้งต่อพระศาสนาที่มุ่งจะสอนให้คนรักสันติ ไม่ให้เบียดเบียนรบราฆ่าฟันกัน แต่เมื่อมองดูในข้อเท็จจริงแล้ว จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ปรากฏการณ์ที่บ่งชี้กันกลับกลายเป็นว่า ทหารกับพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นตลอดมาทุกยุคทุกสมัย

ทหารไทยเรานั้น เมื่อยามศึกก็ออกรบ เมื่อยามสงบก็เข้าวัด ถือศีล ฟังธรรม บวชเรียนศึกษาพระธรรมวินัย เป็นอย่างนั้นมาโดยตลอด ดังที่มีปรากฏในพงศาวดาร แม้ทัพนายกองที่ท่านมีกำลังท่านจะสร้างเจดีย์ สร้างวัด บูรณะวัด ในยามสงครามไปรบทัพจับศึกชนะ แดนที่ท่านจะสร้างอนุสาวรีย์ของท่านเองไว้เป็นเกียรติ ท่านกลับหันมาสร้างวัดมาบูรณะวัด เช่น วัดราชบูรณะ วัดทองปู้ หรือวัดชนะสงคราม ที่กรุงเทพฯ หรือวัดชัยชุมพลชนะสงคราม ที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น วัดต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมาจากการสร้างการทำของทหารทั้งสิ้น

ธงชัยเฉลิมพล ซึ่งเราถือว่าเป็นมิ่งขวัญเป็นจอมขวัญของทหาร กองทหารแต่ละกองจะต้องมีธงชัยเฉลิมพลเป็นศูนย์รวมขวัญรวมกำลังใจ ที่จะนำกำลังเข้าต่อสู้กับข้าศึกพิชิตอริราชศัตรู นั้น ก็มีสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาอยู่ด้วยคือพระยอดธง ร่วมกับสัญลักษณ์ของชาติ และของพระมหากษัตริย์คือเส้นพระเศวตที่บรรจุอยู่บนยอดธง และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธานประกอบพิธีทอดหมึกและพระราชทานธง ดังที่พระเดชพระคุณและท่านผู้ฟังที่เคารพได้เคยพบได้เคยฟังเคยทราบมาโดยตลอด ทุกปีทหารทุกคนจะต้องกระทำพิธีทำสัตย์ปฏิญาณตน

ต่อธงชัยเฉลิมพล ให้กำนันสถาบันท่นว่า พร้อมทั้งจะพลีชีพเพื่อปกป้องธงชัยเฉลิมพล ถือว่าธงชัยเฉลิมพลเป็นศูนย์รวมของสถาบันที่เคารพสูงสุด คือ ชากิ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

แม้ในคำขวัญของทหารก็ยังไม่วางรื่องรอยของพระพุทธรศาสนา ข้อนี้กระผมคิดว่าพระเกษพระคุณและท่านผู้ฟังที่เคารพคงจะเคยได้ยินคำว่า

เสียชีพ

อย่าเสียสัตย์

เสียสัตย์อย่าเสียตัว

ชีพม้วยมรณา

อะไรทำนองนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า พระศาสนากับทหารนั้นใกล้ชิดกันมาโดยตลอด

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ? นี่ก็คำถามที่ทุกคนอยากถาม และกระผมก็เคยถูกถามมาแล้ว ซึ่งกระผมก็กราบเรียนท่านเหล่านั้นไปว่า มีปัจจัยหลายประการที่พระศาสนาเกื้อกูลทหาร และทหารเกื้อกูลพระศาสนา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ครับ คือ

1. พระศาสนาเกื้อกูลทหาร

- 1.1 ศาสนาช่วยบำบัดทุกข์
- 1.2 ศาสนาช่วยพัฒนาคุณภาพทหาร
- 1.3 ศาสนาช่วยพัฒนาผู้นำ
- 1.4 ศาสนาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่

ศาสนาช่วยบำบัดทุกข์

กระผมอยากจะกราบเรียนไว้ในเบื้องต้นนี้สักนิดครับว่า ในกระบวนการของความทุกข์ทั้งหลายที่ปุณชนเผชิญนั้น ไม่มีปุณชนเหล่าใดเผชิญความทุกข์อย่างแสนสาหัสยิ่งไปกว่าทหาร ทุกข์อะไรบ้างครับจะยิ่งไปกว่าทุกข์เพราะความกลัวตาย ไปทำศึกสงครามคราวนี้จะตายหรือไม่ ถ้าไม่ตายจะบาดเจ็บไหม ถ้าบาดเจ็บจะรักษาหายไหม ถ้ารักษาหายจะทุพพลภาพเสียแขนเสียขาไหม จะเสียอวัยวะสำคัญที่จะใช้ประกอบอาชีพต่อไปหรือไม่... นี่ครับคือความทุกข์ของทหาร เป็นความทุกข์อยู่ตลอดเวลา แต่เพราะได้อาศัยพระศาสนาเข้ามาช่วยชวยยอมใจทำให้เขามีสติ ให้รู้จักพิจารณาว่าความตายนั้น เป็นของธรรมดา คนเราเกิดมาแล้วต้องตายแน่นอน ไม่ตายวันนี้ก็ตาย

วันหน้า เมื่อเราจะต้องตายนั้น ควรเลือกโอกาสเลือกที่ตายให้เป็นประโยชน์ ตายเพื่อปกป้องรักษาบ้านเมือง ปกป้องพระศาสนา ปกป้องอาณาประชาราษฎร์ เมื่อเราตายได้อย่างนี้ก็มักจะเป็นการตายที่สมเกียรติ เป็นศักดิ์เป็นศรีแก่ตนเอง อันนี้เป็นธรรมะ อย่างที่พระพุทธศาสนาสอนไว้ว่า

สละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ

สละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต

สละแม้ชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ

นี้เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และนอกจากนั้น ยังถือว่าได้ปฏิบัติตนสมกับคติพจน์ของทหารที่ว่า “ตายเสียดีกว่าอยู่อย่างผู้แพ้” หรือที่เราเอามาปรับเป็นคำขวัญว่า “ตายในสนามรบเป็นเกียรติของทหาร” อะไรทำนองนี้

ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องของความทุกข์ครับ แต่เพราะได้อาศัยธรรมะของพระศาสนาเป็นเครื่องปลุกเครื่องย้อมใจจึงบรรเทาเบาบางลงได้ เพราะความทุกข์ เพราะความตายนี้ เป็นความทุกข์ที่หนักหน่วง ไม่มีทางที่จะเอาปัจจัยในภายนอกมาบรรเทาให้เบาบางลงได้ แต่จะต้องแก้จากภายใน คือ จากธรรมะของพระพุทธองค์ นี่กระผมกราบเรียนเฉพาะความทุกข์เพราะความเจ็บ ความตาย นอกจากนั้นลองไล่เรียงดูเถอะครับ ทุกข์เพราะพลัดพรากจากสิ่งที่รัก พลัดพรากจากครอบครัวจากลูกจากเมีย และทุกข์ยากลำบากอื่นๆ อีกร้อยแปดทุกสิ่งทุกประการ ทหารต้องทนอยู่กับทุกข์ตลอดเวลา และสิ่งที่ช่วยให้ทหารยืนหยัดและปฏิบัติหน้าที่อยู่ได้ก็คือ ธรรมะของพระพุทธองค์นั่นเอง และธรรมะดังกล่าวนี้มีได้เกิดจากผู้นั้นผู้นั้นบรรยาย หรือเพียงอ่านจากหนังสือจากกัมภีร์หรือกรัณฑ์ แต่เกิดจากการนำมาปฏิบัติ นำมาเพาะเลี้ยงให้เกิดขึ้นในใจ แล้วมาหล่อหลอมให้เป็นชีวิตและวิญญาณของทหารแต่ละคน นี่ครับ ธรรมะของพระศาสนาช่วยนำบัลลังก์

กระผมเองเมื่อเป็นนักเรียนนายร้อย ร่างกายก็ผ่ายผอม สมัยเป็นเด็กอยากได้ปริญญา แต่ฐานะทางบ้านยากจน จะเข้ามหาวิทยาลัยทั่วไปได้ไม่ได้ เลยต้องมาเข้าโรงเรียนทหาร เพราะโรงเรียนนายร้อยได้เงินภาษีอากรจากราษฎรมาสนับสนุนการศึกษา ชีวิตแสนทุกข์ยากลำบาก ท่านอนุศาสนาจารย์หลายท่าน คือ ท่านมหาวิเชียร ท่านมหาทองคำ ท่านมหาประธาน เป็นต้น ท่านเหล่านั้นก็ช่วยแนะนำสั่งสอนกระผม ก็ไม่ได้เอาเรื่องภายนอกที่โหดมาสอนหรือกรัณฑ์ ท่านบอก

ว่าคนเรานี้ทำอะไรมันยาก งานยากมันก็ต้องลำบาก เมื่อลำบากก็ต้องทน และเมื่อจำเป็นต้องทน เราจะต้องทำใจของเราให้เข้มขึ้น จึงจะอดทนได้ เมื่ออดทนได้ด้วยความเข้มขึ้นแล้ว กระแสก็จะทวนกลับให้ทำงานที่ยากลำบากได้สำเร็จ กระผม เมื่อฟังคำแนะนำสั่งสอนก็พยายามทำตาม เริ่มอดทนยิ้มแย้มแจ่มใสทำไปเรื่อย มุ่งหน้ามุ่งตาปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บังคับหมวด ผู้บังคับกองร้อย คุรุบาอาจารย์สั่งสอน การเรียนหนังสือ การฝึกหัดอะไรต่างๆ ก็บากบั่นพากเพียร จนในที่สุดก็สำเร็จ นี่ก็คืออุปนิสัยของธรรมชาติที่ช่วยพัฒนาคุณภาพภายใน ให้เกิดความมานะอดทน กล้าฝ่าฟันอุปสรรค ช่วยให้การศึกษากิจการปฏิบัติงานได้รับความสำเร็จ เพาะเลี้ยงเป็นท้าวเป็นตนขึ้นมา

นอกจากที่กล่าวมานี้แล้ว ทหารยังมีครอบครัวอีกครับ และผู้บังคับบัญชานั้นจะมีหน้าที่หลัก 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 จะต้องปฏิบัติภารกิจในการป้องกันรักษาชาติบ้านเมืองให้สำเร็จ นั่นคือต้องสามารถส่งคนไปตายได้ ให้เขาฝ่ากระสุนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ ภารกิจจะต้องสำเร็จ ชาติจะต้องเป็นชาติ แม้ตัวจะตายก็ต้องยอม นี่ก็หน้าที่ประการที่หนึ่ง

ประการที่ 2 ก็คือต้องดูแลความสุขความทุกข์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ถือว่าความสุขความทุกข์ของลูกน้องทุกคนนั้น ยิ่งใหญ่กว่าความสุขความทุกข์ของตัวเอง ฉะนั้น ผู้บังคับบัญชาจึงมีทหารใต้บังคับบัญชาและครอบครัวที่จะต้องดูแล และพวกนี้อยู่ในกองทุกข์ทั้งนั้นแหละครับ ผู้บังคับบัญชาจะต้องไปฟูไปคุด ไปเกลี้ยกล่อมไปชักจูง ให้เขารูจักจักรเบียบตัวของเขาเอง จักใจให้มีระเบียบเขาจึงจะกำจัดทุกข์ให้แก่ตัวเขาเองได้

วิธีปรับทุกข์ที่มีผลกระทบกันนั้นมันง่ายครับ คือหมายความว่า มีใครมาปรับทุกข์กับเรา ด้วยความไม่พอใจใครสักคนหนึ่ง เช่น ผู้บังคับบัญชา ก็ย่อมจะใจมึนว่า ผู้บังคับบัญชานั้นคนนั้นปกครองไม่ดี พุดไปสารพัดอย่าง เราก็พลอยไปกับเขาด้วย โพนทนาไปกับเขา อย่างนี้คนที่มาปรับทุกข์ก็ว่าเรารឹងใจสบายใจไซ้ไหมครับ แต่ก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร หรืออย่างเค็ดร้อน เช่น เกิกซากแคลนน้ำไม่มีน้ำจะดื่มจะใช้ คนที่เค็ดร้อนก็ไปโพนทนาว่ากล่าวใจมึนว่า เพราะรัฐบาลนะซีไม่เอาน้ำมาแจก ว่ากันไปต่างๆ พวกที่ได้รับความทุกข์พลอยผสมโรงเป็นที่สนุกสนานพอแก้ทุกข์ให้หายไปได้ แต่มันไม่ใช่วิธีแก้ทุกข์โดยธรรมชาติครับ เพราะที่ดูกันนั้นควรจะต้งไปแจกแจงให้เขาเห็นว่า ทุกข์นั้นมันเกิดจากเหตุอะไร แก่ที่สาเหตุ แก่ที่ตัวเรา ไม่ใช่ไปแก้ที่เหตุ

ภายนอกซึ่งเรื่องอย่างนี้ต้องอธิบาย แม้จะไม่มีทางออกให้เขา แต่ก็ให้เขายอมรับในเหตุแห่งความทุกข์ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำต้องแก้ไข อย่างที่กระผมกราบเรียนว่า ต้องออกทะเล่าเรียนในโรงเรียนนายร้อย เพียงเท่านี้ทุกคนก็เข้มขึ้นกลับไปก็สามารถที่จะมีกำลังใจที่จะอยู่ในโลกนี้ด้วยความเข้มแข็งเบิกบานต่อไป นี่ครับ คนเราเมื่อจิตใจเข้มแข็ง การงานทั้งสันก็สามารถคล่องไปได้

ศาสนาช่วยพัฒนาคุณภาพทหาร

ที่นี้กระผมจะพูดถึงคุณภาพทหาร คือทหารต้องมีคุณภาพครับ และการสร้างคุณภาพให้แก่ทหารได้จะต้องสร้างที่วินัย เพราะชาติบ้านเมืองที่เจริญแล้วล้วนเป็นชาติที่มีวินัยนับแต่โบราณกาลมาทำไมประเทศที่อยู่ริมทะเลจึงเจริญกว่าประเทศที่อยู่ลึกเข้ามา กระผมเองอยู่บ้านนอกพวกที่อยู่ริมแม่น้ำจะเรียกพวกไกลแม่น้ำว่า “ไ้อบ้านดอน” คือหมายความว่า เป็นคนที่ไม่มี ความเจริญ เขาตูด

ทำไมคนอยู่ริมทะเลจึงเจริญ เขาทำอย่างไร เพราะประการหนึ่งก็คือการคมนาคม การติดต่อทางน้ำมันสะดวก และที่สำคัญคือประการที่สอง จะไปไหนมาไหนจะต้องไปด้วยเรือ ด้วยแพ การเอาคนมาลงเรือ ถ้าไม่เชื่อฟังนายเรือ ไม่พายไม่แล่นไปในทิศทางที่กำหนดก็เกิดอลหม่าน และเรือก็ไปไม่ได้... คนในเรือนี้ต้องมีวินัยครบ เพราะฉะนั้น พวกที่อยู่ริมทะเลจึงต้องมี กัปตันมีได้ทั้งเขาจะควบคุมกันเป็นหมวดเป็นหมู่เป็นหมู่บ้านไปทำอะไรก็สำเร็จ ในที่สุดเขาก็เจริญ ผิดกับคนบ้านดอนซึ่งมีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำแล้วจะเจริญได้อย่างไร จริงไหมครับ เพราะฉะนั้นคุณภาพของคนจึงต้องมีวินัย จะต้องเริ่มที่วินัย ยิ่งทหารวินัยยิ่งสำคัญมาก เพราะเมื่อไปต้องไปกันทั้งหมด เมื่อจะเข้าตีกำหนดเวลากำหนดเป้าหมายกันไว้อย่างไร จะต้องให้เป็นไปตามนั้น จะเข้าตีเวลาเท่าไร ที่ไหน อย่างไร จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีกำลังทั้งหมดสองกองร้อย แ่่่ออกจริง ๆ เพียงหนึ่งหมู่ก็แ่่ ไซ้ไหมครับ จะต้องเข้าตีพร้อมกันทั้งสองกองร้อยจึงจะสำเร็จ หรือมีกำลังทั้งหมด 11 คน แม้จะถูกยิง ทุกคนก็จะต้องเคลื่อนที่ต่อไปตามกระบวนยุทธ์ที่กำหนดไว้ ทุกคนต้องยิงและเคลื่อนที่ตามกระบวนยุทธ์ที่กำหนด ไม่ใช่ปล่อยให้อยิงและเคลื่อนที่เพียง 2 คน อีก 9 คนนอนเฉย ๆ ไม่ได้ครับต้องไปด้วยกัน แล้วที่หมายใดถ้ายึดไม่ได้ในการเข้าตีครั้งแรก จะเข้ายึดใหม่นั้นลำบากมาก เพราะข้าศึกจะเพิ่มเติมกำลังมากยิ่งขึ้น ปล่อยต่อไปก็ไม่คืบหน้ายกไป เป็นกองพลยังก็ไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นช่วงสุดท้ายที่เหลือระยะอีก 100 เมตร 150 เมตร ที่จะเข้าประชิดเพื่อชิงชัยมาให้ได้นั้น เป็นช่วงเวลาวิกฤตมาก

นี่คือเรื่องของวินัย เป็นฐานที่จะสร้างความสำเร็จในเรื่องคุณภาพของคน นอกจากนั้นก็เรื่องความสามัคคี ความรักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เรื่องการเคารพตามลำดับอาวุโส ความมีผู้ใหญ่ผู้น้อย ตามหลักของพระพุทธศาสนา สิ่งเหล่านี้ล้วนกลมกลืนไปกับกิจการของทหารทั้งสิ้น

กระผมจำไม่ได้ว่า ความรู้สึกในสมัยเป็นพลเรือนนั้น กระผมมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร นึกไม่ออกเพราะยังเด็ก แต่ตอนมาเป็นทหารนี้ ไม่ว่าจะหันไปทางไหนรู้สึกว่พระศาสนานี้ เกื้อกูลไปหมด เหมาะจะไปหมดครับ คือ พระศาสนานี้ นำเอามาพัฒนาคุณภาพทหารได้ทุกแง่ทุกมุม

ศาสนาช่วยพัฒนาผู้นำ

ประการต่อมาคือ ศาสนามีบทบาทในการสร้างความเป็นผู้นำ คือว่า เมื่อมีกองทัพ มีทหารที่มีคุณภาพในส่วนบุคคล มีความสามารถที่จะใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม เราก็จะมีหน่วยทหาร แต่ถ้าขาดเสียซึ่งผู้นำที่ดีแล้ว พระคุณเจ้าและท่านผู้มีเกียรติคงเคยได้ยินใช้ไหมครับว่า ผู้นำที่ดีที่มีลาเป็นผู้นำนั้น จะไม่มีทางประสบความสำเร็จได้อย่างแน่นอน หรืออย่างในพระพุทธศาสนาเราก็มีกล่าวไว้ว่า

“ขณะที่ฝูงโคกำลังข้ามฟาก ถ้าโคผู้นำไปตรง เมื่อมีผู้นำไปตรงเช่นนั้น ฝูงโคผู้ตามก็ย่อมจะไปตรง ในสังคมมนุษย์ก็เช่นกัน ถ้าผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นำประพฤติธรรมประชาชนผู้น้อยก็ประพฤติธรรมตาม ถ้าพระราชา (ผู้เป็นประมุข) ตั้งอยู่ในธรรมทั่วประเทศก็ร่มเย็นเป็นสุข”

(จากพระไตรปิฎก จกุนนิบาต อังคุตตรนิกาย)

อันนี้เป็นเครื่องยืนยันอย่างแน่นอนนะครับว่า ผู้นำนั้นไม่ว่าจะเป็นใคร จะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้ผู้นำที่ดีพาไปสู่ความสุขความเจริญ แต่ถ้าได้ผู้นำที่ไม่ดี ก็ทำให้เกิดความเสื่อมทั้งหมู่ทั้งคณะ

กระผมได้กราบเรียนไว้แล้วว่า ผู้นำของเรานั้นมีภารกิจสำคัญ คือ การปฏิบัติกิจให้สำเร็จ และการดูแลสุขทุกข์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ยิ่งกว่าสุขทุกข์ของตัวเอง เพราะฉะนั้น ผู้จะมาเป็นผู้นำทหารได้นั้น จำเป็นจะต้องมีคุณธรรมในตัวเอง และเมื่อมีการติดต่อกับทหารกับทหารแล้ว คุณธรรมนั้นๆ จะเปล่งออกมาสามารถจะสัมผัสกับจิตใจของเขาได้ และที่เราพูดกับเขานั้น

มิใช่พูดแต่เพียงว่า “นี่แหละ วันนี้เป็นวันวิสาขะ นื่องไปเวียนเทียนกันนะ” มิใช่พูดเพียงเท่านั้น แต่เราจะต้องสั่งการพวกเขาในเรื่องที่เป็นความตาย เช่น “ข้าศึกของเรามีกำลังมากกว่า แต่เราก็จะต้องเข้าตี” ซึ่งคำพูดเช่นนี้มันมีความหมายรุนแรงกว่า หนักแน่นกว่าการชักจูงธรรมดาๆ เพราะในภารกิจของทหารนั้น มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เราจะต้องสั่งให้ทหารปฏิบัติ บางสิ่งเป็นเรื่องร้ายแรงจนเขาคิดว่าตลอดชีวิตนี้เขาจะไม่ยอมทำ เพราะเขาต้องเสี่ยงอันตราย ต้องเจ็บ ต้องตาย ต้องถูกบุคคลต่าง ๆ ปรามาสเหยียดหยาม แล้วเราจะพูดอย่างไรเล่าจึงจะสามารถให้เขาทำสิ่งนั้น ที่เขาคิดว่าเขาจะไม่ยอมทำ และเขาก็ทำตามคำสั่งของเราด้วยความเต็มใจด้วย อันนี้มันต้องมีคุณธรรมเปล่งออกไปสัมผัสกับจิตใจของเขาได้ อะไรเล่าครับที่เป็นคุณธรรมพื้นฐานของคน

ประมุขศิลป์ หรือศิลปะของการเป็นผู้นำ กระผมคิดว่าเราไปศึกษากันมามากมาย สำหรับตัวกระผมเองนั้น ประมุขศิลป์ที่เป็นหลักและนำมาใช้เป็นประจำคือ *พรหมวิหาร 4*

กระผมคิดว่า ผู้นำมีเพียงพรหมวิหาร 4 ก็เป็นผู้นำที่ดีได้ และทหารที่จำต้องสั่งคนให้ปฏิบัติ แม้เผชิญกับความตายก็ใช้พรหมวิหารได้ และมีใช้เฉพาะทหารระนะรับ ทุกสาขาอาชีพใช้ธรรมะข้อนี้ได้หมด เพราะเมื่อเรามีความรัก มีความปรารถนาดี คุณงามความดีอย่างอื่น ๆ มันก็มาหมด เมื่อรักก็เกิดความสงสาร เราช่วยได้เราก็ช่วย ช่วยไม่ได้เราก็พยายามพูดให้เขาสามารถทนทุกข์ได้ด้วยความอดทน หรือยามที่ลูกน้องเรา ผู้ใต้บังคับบัญชาของเราได้คิดได้ที่เราดีเกินดี เพื่อนฝูงของเราได้ที่เราดีเกินดี อันนี้เรียกว่ามุนิทัตา ข้อนี้ทำให้เราเป็นผู้ใหญ่ได้ดี และที่สำคัญเราจะต้องมี *อุเบกขา* จะต้องไม่ลำเอียง ไม่มีมุขโงโลกนะ การปฏิบัติงานทั้งสิ้น ปฏิบัติด้วยกฎข้อบังคับ เมื่อเขาทำความผิดก็ต้องพูดให้เขาเข้าใจว่า “ที่ท้องลงโทษเธอ เพราะเธอทำผิดข้อบังคับ ผิดกฎหมาย ผิดแบบธรรมเนียมของทหาร แต่ที่ลงโทษเธอไม่เหมือนกับคนอื่นคนหนึ่งนั้น เพราะกรรมที่เธอทำก่อนนั้นไม่เหมือนกัน บุคคลอื่นเขาได้รับโทษน้อยกว่าเธอเพราะเขามีเหตุอันควรปรานี เช่น เขาเป็นผู้เยาว์เขาประกอบกรรมก็หลายครั้ง นี่เป็นความผิดครั้งแรก เขากระทำความผิดแล้วเขาสำนึกผิด เขาสำราภาพ นี่เป็นกรรมดีที่ควรแก่เหตุแห่งความปรานี มิใช่ฉันเป็นเจ้ากรรม เห็นว่าคนนั้นเขาดีต่อฉัน ฉันรักคนนั้น ฉันเกลียดคนนั้น แล้วให้รางวัลหรือลงโทษตามที่รักและเกลียด มิใช้อย่างนั้น แต่เป็นไปตามกฎเกณฑ์และด้วยเหตุควรปรานีที่เกิดจากกรรมของเขาเอง” นี่ก็ความเที่ยงธรรม ซึ่งต้องมีในหมู่ทหาร หากไม่มีแล้วจะนำกำลังออกรบออกไปพิชิตศัตรูนั้นยอมไม่มีทางเป็นไปได้ หากทำได้ตามธรรมะอย่างนี้ ก็จะสามารถเป็นผู้นำที่ดีของทหารได้

เราได้เคยศึกษากันมามากจะรับเรื่อง *ประมุขศิลป์* หรือคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ พุทธถึงหลักการความเป็นผู้นำ ลักษณะของความเป็นผู้นำ พุทธถึงเทคนิคในการนำ พุทธถึงเครื่องมือ ซึ่งว่า มีสิ่งใดบ้างเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยนั้นมีความมั่นคง มีความสามัคคี มีขวัญ มีวินัย ก็พูดกันไป เอาคำร่าต่างประเทศมาแปลกันก็มาก แต่กระผมคิดว่า ถ้าเราจะเอาไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมกันจริงๆ แล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้หลักมากนัก เอาเพียงหลักพรหมวิหาร 4 ก็พอแล้วครับ มีมากไปก็เผื่อทำให้เวลาปฏิบัติจริงๆ แล้วสับสน ไม่รู้จะเอาทฤษฎีข้อไหน คัมภีร์ใด ของอาจารย์ใด มาเป็นข้อยุติ เพราะในเวลาเราเผชิญปัญหานั้น เราไม่มีเวลาเปิดตำรา เราจำเป็นต้องสร้างอะไรไว้ในใจของเรา ที่เป็นคุณธรรมที่เราถือปฏิบัติอยู่เสมอ อย่างที่ว่า “ลูกผู้ชายวาจาสำคัญกว่าตัวอักษร” หมายความว่า สัจวาจาแม้ไม่มีลายลักษณ์อักษรยืนยันก็เพียงพอและเชื่อถือได้ เมื่อผู้นำสั่งการด้วยวาจา ทหารก็จะปฏิบัติตามทันทีแม้ในเรื่องที่ต้องเสี่ยงอันตราย โดยไม่ต้องรอคอยคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นการปฏิบัติของหน่วยทหารก็จะเฉียบขาด ทันการ ป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เรื่องของธรรมะทั้งสิ้น ซึ่งกระผมได้กราบเรียนมาโดยลำดับ

ศาสนาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่

ประการสุดท้ายคือ การปฏิบัติภาระหน้าที่ มีมากมายหลายประการที่จะต้องใช้ธรรมะ กระผมอยากจะกราบเรียนยกตัวอย่างให้เห็นคือ กระผมมีปัญหาเรื่องการฝึกทหาร ในฐานะเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก กระผมมีทหารที่จะต้องฝึกมาก สิ่งสำคัญในการรบนั้น มีภาระหน้าที่ หลักที่ทหารต้องเรียนรู้ให้มีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติได้ เพื่อให้ชนะศัตรู มี 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 ยิงปืนแม่น

ประการที่ 2 ใช้ภูมิประเทศให้ถูก

ประการที่ 3 ต้องรู้จักประสานเครื่องมือ อาวุธยุทโธปกรณ์ให้ไปสู่สิ่งที่เราต้องการผลแตกหัก

ประการที่ 4 จะต้องสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ทุกคนมีขวัญกำลังใจเข้มแข็งที่สามารถปฏิบัติงานได้

ข้อสุดท้ายนี้คือเรื่องของ *ความเป็นผู้นำ* และความเป็นผู้นำนี้แหละครับจะเป็นตัวแปร ซึ่งจะ
ทำให้กองทัพที่บริบูรณ์ด้วยข้าวปลาอาหารต้องพ่ายแพ้ เหมือนที่เคยได้ยินมาว่า กองทัพเกินก้วย
ท้องท้องแพ้กองทัพที่ไม่มีข้าวจะรองท้อง แต่มีอุดมการณ์และกำลังใจสูง ซึ่งเราก็เคยพบเหตุการณ์
เช่นนี้มาแล้ว แม้ใกล้ ๆ บ้านของเรา ซึ่งกองทัพที่ทหารมีอาหารอยู่เต็มท้อง มีของขบเคี้ยวอยู่
เป็นประจำ ยังต้องยกกองทัพกลับบ้านเมืองได้เหมือนกัน ถ้าหากซากำลังสำคัญ คือ กำลังขวัญ

กระผมอยากจะย้อนกลับไปพูดถึงประเด็นแรกสักนิดคือ เรื่องยี่ปิ่น เพราะโดยหลัก
เบื้องต้นเลยครับ ถ้าทหารยี่ปิ่นไม่แม่นก็ไปรบกับใครเขาไม่ได้

ปกตินะครับ ทหารคนหนึ่ง ปิ่นหนึ่งกระบอก สมมติว่าเป็นปืนเล็กยาวก็แล้วกัน จะ
ฝึกยิงให้จบหลักสูตร จะต้องใช้กระสุน 1,148 นัดต่อบีต่อนคน กระสุนนัดหนึ่งราคาประมาณเกือบ
10 บาท คิดเป็นเงินประมาณ 11,480 บาทต่อบีต่อนคน ต่อปี ซึ่งภาวะเศรษฐกิจในบ้านเมืองของเรา
ขณะนี้ไม่เกือกละครครับ กระสุนที่นำมาให้ทหารฝึกกันได้นั้น จึงไม่สามารถฝึกได้เท่าที่ควร
เราต้องการหนึ่งพันนัดเศษ แล้วได้เท่าไรครับ ได้เพียง 87 นัด กระผมก็ทุกข์ เริ่มมีทุกข์ ทหาร
ระดับผู้บังคับบัญชา ทุกระดับชั้นเริ่มเป็นทุกข์ว่า “นี่เราเมื่อไม่สามารถฝึกทหารให้ยี่ปิ่นแม่น
แล้วจะทำอะไรได้ จะนำกองทัพไปรบเพื่อบ้านเพื่อเมืองได้อย่างไร”

พระเดชพระคุณและท่านผู้มีเกียรติครับ กองทัพที่เขาเจริญแล้วนะครับ เขาใช้เครื่อง
มืออิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ที่เขาเรียกเครื่องแอสซิมิเลเตอร์ เป็นเครื่องมือจำลอง
ฝึกยิงให้แม่นเสียก่อนแล้วจึงไปใช้ยิงกระสุนจริง เขาใช้ประมาณ 350 นัด แต่เรามีเพียง 87 นัด
เราจะทำอย่างไรก็รู้สึกรู้ว่าเป็นงานยากเป็นงานลำบาก ก็มาคิดกัน 87 นัดนั้นน้อยไป เอาเป็น 100 นัด
ก็แล้วกัน 100 นัด จะต้องฝึกให้ทหารยี่ปิ่นติดถึงขั้นมาตรฐานสูงสุดที่ทหารทั่วโลกเขายิงกัน
ได้ ถึงเราจะจนเงิน แต่เราก็ไม่จนความคิด เราจะต้องหาวิธีมากระทำให้จงใจ ถ้าเราทำได้สำเร็จ
เราคุยได้เลยว่า นี่เป็นกองทัพเดียวในโลกที่สามารถใช้กระสุน 100 นัด ให้ทหารยี่ปิ่นได้ถึงขั้น
เชี่ยวชาญ นับเป็นสถิติของโลกสถิติใหม่ ตอนนั้นทุกคนก็คิดอย่างมีเป้าหมายที่จะต้องทำให้ได้ก็
เข้มขึ้นขึ้นมา แต่อย่างไรก็เอาละ ตัดสินใจว่าจะต้องทำ อันนี้คืออะไรครับ คือการสร้างฉันทะ
เมื่อเรามีเป้าหมายอย่างนั้น เมื่อเรามีฉันทะมุ่งมั่นที่จะทำกันให้ได้ เราก็คิดว่าเราจะทำกันอย่างไร

พระเชษฐาและท่านผู้ฟังผู้มีเกียรติทุกท่าน คนฉลาดในเมืองไทยนั้นมีมากมายมากกว่าใบพุทรา ฉลาดก็ครบถ้วน แต่พอคิดแล้วเริ่มทำ พอเจออุปสรรคก็เลิกทำ อย่างนี้มีมากครับ มากเกือบพอๆ กับใบพุทรา ไม่ได้ครับ เมื่อเราคิดแล้วเราจะต้องทำ จะต้องลงมือปฏิบัติ เอาครูมาทำให้ไปนอนยังกลางแดด ประทานโทษครับ ตอนนั้นกลางเดือนมีนาคม พระเชษฐาและท่านผู้ฟังที่เคารพกองพอทราบ ตอนนั้นอุณหภูมิประมาณ 36, 38 องศา ในร่มนะครับ แต่เรามีกระโจมเล็กๆ ให้ทหารอยู่กลางแดด ออกทนพากเพียรที่จะทำได้ คิดกันอยู่แต่ว่า จะทำอย่างไรจึงจะให้ทหารสามารถยิงปืนได้ตามที่ต้องการ วิธีนี้ไม่ได้ก็เปลี่ยนใหม่ ออกทนวิริยะ อุทสาหะพากเพียรทำไป ในขณะที่เดียวกันก็ตรวจตราดูซิว่ามีข้อบกพร่องอย่างไร ทบทวนกันใหม่ นี่ก็อวิมังสา ผลที่สุดก็ได้หลักสูตรออกมา แล้วเอาไปฝึกทหาร กระผมฝึกทหารมา 148 กองพัน กองพันละ 3 นาย ได้มา 544 นาย ยิงปืนด้วยกระสุน 100 นัด ใช้เวลา 10 วัน สามารถยิงปืนได้ถึงเกณฑ์มาตรฐานสูงสุด คือขั้นผู้เชี่ยวชาญ กระผมขอกราบเรียนพระเชษฐาและท่านผู้มีเกียรติที่เคารพไว้ ณ บัดนี้ ด้วยความภูมิใจในเกียรติภูมิของกองทัพไทยว่า เราเป็นกองทัพเดียวในโลกที่สามารถฝึกทหารให้ยิงปืนได้ถึงมาตรฐานสูงสุดด้วยกระสุนเพียง 100 นัด และใช้เวลาเพียง 10 วัน ไม่มีสิ่งใดหรรอครับในโลกนี้ ในแผ่นดินนี้ที่หากเราตั้งใจกระทำเพื่อบ้านเพื่อเมืองของเราแล้วจะทำได้ เพราะเรามีพุทธธรรม เรามีคณะสงฆ์ เรามีอุบาสก อุบาสิกา เรามีพุทธบริษัทที่พร้อมช่วยคุณธรรม เมื่อเราไม่ทราบก็ปรึกษาหารือกัน ได้แนวคิดแล้วก็นำเอาไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ความสำเร็จก็ต้องเกิดอย่างแน่นอนที่สุด อันนี้กระผมขอกราบเรียนครับ และยังมีอีกหลายเรื่องที่เราจะกระทำกันอย่างนี้

พระเชษฐาและท่านผู้มีเกียรติ ทหารแท่งก่อนนั้นระยะทาง 4 กิโลเมตร เดิน 1 ชั่วโมง วันหนึ่งถ้าเดินเร่งรีบจะเดินได้ 32 กิโลเมตร นั่นเป็นยุคที่ไม่มีการเหาะเหินเดินอากาศ ไม่มียานพาหนะวิ่งปร๋ออย่างสมัยนี้ซึ่งเป็นยุคเจริญจรรวกรับ เคียงวันเขาเคลื่อนย้ายกันด้วยเชลิกอปเตอร์ รดยนต์ เราจะเดินอยู่แค่นั้นมันไม่ทันเขาต้องนั่งรถ รถคันหนึ่งราคาเท่าไรครับ รถทหารใช้ขับเข้าภูมิประเทศซึ่งมีลักษณะต่างๆ กระผมจะไม่พูดถึงรถถังนะครับ รถทหารธรรมดาคันละสามสี่ล้านบาท ไม่มีอาวุธยุทธโธปกรณ์ เป็นรถเปล่าๆ แต่ถ้าเป็นรถถังราคาก็เกือบร้อยล้าน ฐานะอย่างเราจะทำอย่างไร ถ้าไม่มีรถยนต์ ไม่มีรถถัง ขาดยานพาหนะ งบประมาณไม่ได้ใช้ใหม่ ไม่ใช่ครับ

ไม่รบไม่ไต่ ต้องสู้ มีตพกเพียงเล่มเดียว ลวคเพียงเส้นเดียว เราก็จะต้องรบรักษาแผ่นดินเอาไว้ให้ได้ มันอยู่ที่หัวใจเราจะกล้าพอที่จะกล้านเข้าไปฆ่าข้าศึกที่นอนอยู่ได้หรือไม่ คนที่ตายด้วยลวครัดคอหรือด้วยลวกระเบิดขว้าง หรือด้วยลวกระเบิดนิวเคลียร์มันก็ตายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นทหารจะต้องทำให้ได้ เราไม่มีพยานะเราก็เดินให้ทันการ กล่าวคือ วันหนึ่งต้องเดิน 50 กิโลเมตร กระผมเดินมาแล้ว สมัยเป็นทหารผู้น้อยอยู่ที่ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เดินไปฝึกที่พระพุทธรบาท ห่าง 25 กิโลเมตร เดินไปเข้าเย็นกลับ ฝึกอีก 11 กิโลเมตร เป็น 61 กิโลเมตร พอออกทหารทั้งหลายสมัยนี้ ในตอนแรกๆ เขาร้องพูดว่าไม่ไหว เพราะฉะนั้นเราจึงต้องพยายามฝึกพยายามทำกัน เทียนนี้ทำได้แล้ว หากจะมีการฝึกเดินทางไกลกันจะต้องเดินให้ได้ 50 กิโลเมตร ต่อวัน และใน 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2530 นี้ กระผมนำทหารจากกองทัพบกที่ 3 มาเดินเร่งรีบให้ดู ทหารหนึ่งหมวดเป็นเด็กเพิ่มเติมน่าสงสารจำนวน 70 นาย เดินระยะทาง 16 กิโลเมตร ข้ามเนินเขาหลายลูก ใช้เวลา 2 ชั่วโมง โดยขึ้นเขาด้วยการเดินในทางราบเดินเร็ว และวิ่งในทางลงเขาเฉลี่ยแล้วเคลื่อนที่ด้วยความเร็วชั่วโมงละ 8 กิโลเมตร ดังนั้นคือการเดินเร่งรีบ

กระผมขอกราบเรียนว่า ชีวิตทหารมีหลายสิ่งหลายอย่างที่บีบบังคับให้ต้องปฏิบัติภารกิจ บางสิ่งบางอย่างให้จึงได้ เพราะฉะนั้น ธรรมชาติที่เข้ามาในชีวิตทหารนั้น จึงไม่ได้เข้ามาแบบผ่านมาทางหูเท่านั้น แต่เข้ามาโดยการสัมผัสเข้ามาก่อการณ์อยู่ในหัวใจทหาร และมาหล่อเลี้ยงชุบชีวิตให้เป็นทหารแต่ละคนขึ้นมา เพราะฉะนั้น พระศาสนากับทหารจึงไม่มีทางแยกออกจากกันได้ เพราะทั้งสองอย่างนี้เป็นเหมือนกายและใจ ทำประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๕ ๕ ราชการทหารที่เกื้อกูลพระศาสนา

เท่าที่กระผมกล่าวมานี้ก็ใคร่จะกราบเรียนว่า กระผมมิได้พูดในรายละเอียดทุกหัวข้อ แต่พูดไปตามประสบการณ์ในการปฏิบัติมาจริง ๆ เพื่อนำมาสู่การพิจารณาของทุกท่าน และเมื่อศาสนาได้เกื้อกูลต่อราชการทหารอย่างนี้แล้ว ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ทหารจะต้องไปทะนุบำรุงพระศาสนาไปทั่วทุกกัน เพราะถ้าหากมีแต่ตัวไม่มีพระ พระศาสนาก็อยู่ไม่ได้ จะต้องเสื่อมสูญไป เราจึงต้องไปทำบุญ ไปอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ ไปฟังเทศก์ไปฟังธรรม ชักชวนกันไปทะนุบำรุงวัด

ในการปฏิบัติตนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลต่อพระศาสนา ทหารเราได้ปฏิบัติกันเป็นประจำ ซึ่งพอสรุปได้เป็น 3 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. ส่งเสริมบำรุงวัดและพระสงฆ์
2. ส่งเสริมโดยการนำธรรมมาปฏิบัติ และ
3. ส่งเสริมโดยการป้องกันคุ้มครองพระศาสนา

ก่อนที่จะกระผมจะพูดถึงการปฏิบัติที่เป็นการสนับสนุนเกื้อกูลพระศาสนาในราชการทหาร โดยละเอียดต่อไป กระผมอยากจะกราบเรียนไว้ในเบื้องต้นนี้เสียก่อนว่า การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ควรกระทำก็คือ การนำเอาหลักธรรมมาปฏิบัติอย่างแท้จริง อันถือว่าเป็นการทะนุบำรุงพระศาสนาอย่างยอดเยี่ยมในทัศนะของกระผม เรื่องพระเรื่องวัดก็จำเป็นต้องบำรุง แต่สาระสำคัญที่แท้จริงที่จะทำให้ศาสนาเจริญรุ่งเรืองอยู่ในกรมกอง หรืออยู่ในประเทศไทย ในขณะนี้คือ การนำเอาธรรมมาปฏิบัติ ที่เรียกว่า ปฏิบัติบูชา อันนี้มีความยิ่งกว่าอามิสบูชา

กิจกรรมทะนุบำรุงพระศาสนาในหน่วยทหาร

กระผมจะขอถือโอกาสกราบเรียนท่านที่เคารพ ถึงกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาที่เราทำกันอยู่ในหน่วยทหารว่ามีอะไรบ้าง แต่ก่อนที่จะกราบเรียนในรายละเอียด กระผมขอเรียนให้ทราบถึงชีวิตทหารทั่ว ๆ ไปเสียก่อนว่า วันหนึ่ง ๆ ทหารทำอะไรกันบ้าง เพื่อเป็นพื้นฐานให้ทราบถึงการปฏิบัติต่อไป

ทหารนั้นจะตื่นนอนเวลา 5 นาฬิกาครึ่ง พอเบ้าเตาปลุกก็ลุกกันหมด จาก 5 นาฬิกาครึ่งถึง 6 นาฬิกา ก็ทำธุระส่วนตัว เสร็จแล้วก็ลงฝึก เป็นการฝึกบริหารร่างกาย อาจจะเป็นการฝึกบริหารร่างกาย อาจจะเป็นการฝึกแถว อาจจะเป็นการซ้อมทำยิงปืน ฝึกประกอบอาวุธ หรืออาจจะเป็นการซุกดินทำสวนครัว รวมความก็คือ ให้ได้ประโยชน์ในการออกกำลังกาย อันนั้นเป็นการให้ร่างกายของเรามีการตื่นตัวขึ้นมา พร้อมทั้งจะปฏิบัติภารกิจต่อไป

หลังจากนั้นเมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้ว ตั้งแต่ 08.00 นาฬิกาเป็นต้นไป จนถึง 12.00 นาฬิกา เป็นการฝึกประจำวัน พอ 12.00 นาฬิกา ก็พักรับประทานอาหารกลางวัน 13.00 นาฬิกา ถึง 17 นาฬิกาก็ฝึกต่อ การฝึกก็เริ่มแต่ฝึกเป็นรายบุคคล ฝึกเป็นหมู่ เป็นหมวด เป็นกองร้อย เป็นกองพัน การฝึกก็มีเรื่องใหญ่ ๆ อยู่ 4 ประการ ก็นั่นที่กระผมได้เรียนมา แต่อันนี้ก็แล้วแต่ชั้นตอน

พอถึงกลางคืนก็มีการอบรมเป็นเวลา 1 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 19.00 นาฬิกา ถึง 20.00 นาฬิกา ต่อจากนั้นก็เป็นที่ให้พระสวคมนตรี เสร็จแล้วก็เป่าแตรนอก หมุนเวียนกันอยู่อย่างนั้นเป็นประจำ แต่อาจจะมีการฝึกในเวลากลางคืนบ้าง หรือไม่ก็อาจจะมีการฝึกในวันเสาร์-อาทิตย์ เพราะเป็นทหารนั้นมีใช้เป็นที่ตั้งแต่เวลา 08.30 นาฬิกา ถึง 16.30 นาฬิกา แต่ต้องเป็นกันตลอด 24 ชั่วโมงทุกวันไม่มีวันหยุด อันนี้กระผมอยากจะเรียนท่านที่มีครอบครัวเป็นทหาร ถ้าหวังว่า 08.00 นาฬิกา พ่อบ้านจะต้องออกจากบ้านไปทำงาน 17.00 นาฬิกาจะต้องกลับมาบ้าน อย่างนี้ละก็กระผมขอเรียนว่าต้องฝึกหัด เพราะทหารเป็นทหารตลอด 24 ชั่วโมง ไม่มีวันหยุด อันนี้เขาสอนกันไว้ชัดเลย และภาระหน้าที่ก็บังคับให้เป็นเช่นนั้น ไม่ใช่เวลานี้ผมนอนหลับ ข้าศึกมากระผมนอน กระผมไม่ทำ ไม่ได้ครับ เพราะฉะนั้น ทหาร นายแพทย์ อะไรต่างๆ นี้ มีภาระคล้ายๆ กัน คือ หยุดไม่ได้ เพราะฉะนั้น บางวันบางคืนก็ไปฝึก ไปทำหน้าที่ อันนี้เป็นชีวิตทั่วๆ ไปในกรมกองครับ ถึงวันหยุดวันเทศกาลเราก็พาทหารเข้าวัด ฟังพระสวด ฟังเทศน์ ฟังธรรม ไปประกอบกิจทางศาสนาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวันมาฆะ วิสาขะ อาสาฬหะ เราก็พากันไปวัด ไปฟังเทศน์ ไปเวียนเทียน อันนี้เราทำกันอยู่เป็นประจำ นอกจากนั้น วันเทศกาลเช่นวันสงกรานต์ เราก็มีการทำบุญรดน้ำดำหัว ขอมมาลาโทษ วันสถาปนาหน่วยก็มีพิธีทำบุญกุศล ฟังเทศน์ นี่เป็นกิจกรรมทั่วๆ ไป นะครับ

เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมพระศาสนาในหน่วยทหารนี้ กระผมไ้จะพูดถึงรายละเอียดสักเล็กน้อย เพื่อแยกแยะให้ท่านผู้ฟังได้มองเห็นภาพ และทราบกว้างขวางออกไปว่า ประเภทของกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับศาสนานั้น เราทำอะไรกันบ้าง เมื่อจะแยกเป็นประเภทก็ได้เป็นหัวข้ออย่างนี้ครับ คือ

1. การอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมทหาร
2. การสอนคุณธรรมทหารใหม่
3. การนำทหารเข้าปฏิบัติธรรม
4. การอบรมและบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
5. การสอนวิชาศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนทหาร
6. การบำรุงขวัญ

ซึ่งกระผมขอขยายความเพียงย่อ ๆ พอเข้าใจ ดังนี้

1. การอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมทหาร

ประการแรก คือ การอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมทหาร อันนี้เรามีการอบรมกันเป็นประจำทุกเดือน เป็นการบรรยายธรรมบ้าง แสดงธรรมเทศนาบ้าง โดยปกติเราจะใช้นุศาสนาจารย์ของหน่วย ซึ่งมีประจำอยู่ตามหน่วยทหารต่าง ๆ หรือถ้าหากเป็นเดือนที่มีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆะ วันวิสาขะ วันอาสาฬหะ หรือเข้าพรรษา ออกพรรษา วันตรุษ วันสงกรานต์ เราก็นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรม เป็นการเทศน์บ้าง ปาฐกถาบ้าง หรือบางครั้ง เพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ เราก็เชิญวิทยากรภายนอกผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายบ้างเป็นครั้งคราว นี่คือการอบรมศีลธรรมวัฒนธรรม เราทำทุกเดือนเป็นประจำไม่ขาด สำหรับสถานที่อบรม เราจะใช้ห้องประชุมของหน่วย บางหน่วยก็มีศาสนสถาน คือสถานที่ซึ่งสร้างคล้ายห้องประชุม แต่เรามีการประดับตกแต่งให้มีลักษณะเหมือนวัด มีพระพุทธรูป มีโต๊ะหมู่บูชา มีธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ มีภาพวาด หรืออะไรต่าง ๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาประดับตกแต่งไว้ อยู่แล้วก็เกิดศรัทธาเลื่อมใส เวลาที่มีการอบรมหรือทำกิจทางศาสนาเราก็ใช้สถานที่นี้ ในการอบรมเราก็แยกทหารออกเป็นประเภท คือ นายทหาร นายสิบ พลทหาร ลูกจ้าง คณงาน และครอบครัว เราจัดแยกประเภทออกไป เพื่อการบรรยายอบรมได้รับประโยชน์แก่ผู้ฟังอย่างแท้จริง

2. การอบรมคุณธรรมทหารใหม่

ต่อมาเกี่ยวกับทหารใหม่ คือพลทหารที่เพิ่งเข้ามาสู่ชีวิตทหารใหม่ๆ เราจะฝึกเขาในเบื้องต้น ฝึกทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ในด้านร่างกายเราก็ฝึกวิชาทหารให้เขา การยิงปืนและยุทธวิธีต่าง ๆ ฝึกให้หมด ส่วนทางด้านจิตใจเราก็มีการสอนการอบรมกันเป็นระยะ ๆ เรื่องที่อบรมนอกจากเรื่องของผู้บังคับบัญชาแล้ว เราก็อบรมธรรมะเกี่ยวกับชีวิตทหารและความเป็นพลเมืองดี เช่น ระเบียบวินัย ความรักประเทศชาติ ความกล้าหาญอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น ธรรมะเหล่านี้เราก็พยายามเอามาสอนมาอบรมกัน เพื่อหล่อหลอมทหารของเราให้เป็นทหารที่มีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ การอบรมคุณธรรมทหารใหม่นี้ ปกติเราจะอบรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวม 8 สัปดาห์

3. การนำทหารเข้าปฏิบัติธรรม

กิจกรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ โครงการปฏิบัติธรรมของกองทัพบก อันนี้เป็นโครงการใหม่ เราเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 โดยนำเอาทหารและครอบครัวไปปฏิบัติธรรม เจริญวิปัสสนากรรมฐาน ที่วัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ได้นำทหารและครอบครัวไปปฏิบัติธรรมแล้ว รวม 9 รุ่น มีผู้ไปปฏิบัติธรรมตามโครงการนี้แล้ว จำนวน 1,103 คน และโครงการนี้จะยังคงดำเนินการต่อไปเป็นประจำทุกปี ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาปีละ 2 รุ่น ๆ ละ 50 ถึง 100 คน

เกี่ยวกับการนำทหารไปปฏิบัติธรรมนี้ กระผมใคร่จะกราบเรียนว่า เป็นโครงการที่ได้ผลมาก ที่ว่าได้ผลมากก็คือว่า ในหมู่ทหารเรานี้ทหารที่ทำความผิดก็มีอยู่มากครับ และการทำความผิดก็ขึ้นอยู่กับประเภทของทหาร คือถ้าเป็นพลทหารความผิดส่วนมากก็เป็นพวกอบายมุข เสพสุราอาละวาดชกต่อย ตีรันฟันแทง หรือไม่กั๊กเป็นผิดกฎหมาย เหล่านี้เป็นต้น สำหรับนายสิบก็คล้าย ๆ กับพลทหาร คือเกี่ยวกับอบายมุข แต่มีจำนวนน้อยกว่าพลทหาร ส่วนนายทหารนั้นเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ความผิดเกี่ยวกับอบายมุขไม่ค่อยมี เพราะได้รับการกลั่นกรองมาดีแล้ว การผิดคืออะไรต่าง ๆ มีน้อย แต่มักจะก่อความผิดแบบผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไป คือ การสุ่อ่านาจ ใช้อ่านาจหน้าที่ไม่ถูกต้อง ชักต่อระเบียบของทางราชการ เมื่อทำผิดก็ต้องได้รับโทษครับ และบางครั้งมีโทษร้ายแรงถึงปลดออกจากราชการก็มีครับ นายทหารในกองทัพบกนี้สามารถถูกดบ่าเหน็จได้ทั้งนั้นไม่ว่าชั้นไหน และเมื่อทหารกระทำความผิดผู้บังคับบัญชาจะต้องไปแสดงว่าได้ลงโทษไปแล้วอย่างไร ได้แก้ไขตกเตือนแล้วอย่างไร ถ้าหากลงโทษถึงขนาดชั้นดบ่าเหน็จ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมาผู้บังคับบัญชาไม่เคยตกเตือนสั่งสอนเลย ไม่เคยอบรมให้เป็นผู้ประพฤติดีเลย อย่างนี้ผู้บังคับบัญชานั้นแหละจะถูกดบ่าเหน็จเสียเอง เพราะฉะนั้นทหารนี้เวลาไปแสดงเรื่องดบ่าเหน็จในที่ประชุมนี้แสดงยากกว่าขอสองชั้นเสียอีก เพราะที่ไม่ดีตัวเองจะโดนทำโทษเสียเอง เพราะฉะนั้นเราจะต้องมีวิธี พวกเราพูดกันแล้วไม่ฟัง ทำทุกอย่างแล้วทั้งผู้บังคับบัญชา ทั้งอนุศาสนาจารย์ก็เอาไม่ไหวเราก็เอาไปเข้าปฏิบัติธรรม หลังจากปฏิบัติกลับมาแล้ว ผมรับรองครับ ส่วนมากเปลี่ยนนิสัยใจคอหมด จากนิสัยที่เคยเกะกะเกร่เกเล็กหมก เคยคิดการพนันก็เลิก นิสัยเรียบร้อยขึ้น เลิกงานเลิกฝึก กลับจากสนามแล้วก็กลับบ้านกลับช่อง ช่วยแม่บ้านทำสวนครัวปลูกพริกปลูกมะเขือเพื่อประหยัด

มีพริกมีมะเขืออยู่แล้วแทนที่จะท้องไปซื้อก็ไม่ท้องซื้อ เคยล้มเหลวเสียเงินเสียทองก็อยู่กับบ้านถูกลูก
อบรมสั่งสอนลูก เรียบร้อยไปหมด อันนั้นก็เป็นเรื่องแปลกครับ นี่ก็ผลจากการนำทหารเข้าปฏิบัติ
ธรรมตามโครงการปฏิบัติธรรมของกองทัพบก

การอบรมและบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียง

การอบรมและบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียงนี้ ดำเนินการโดยกองอนุศาสนา
จารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก และอนุศาสนาจารย์ในพื้นที่ต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคที่มีสถานีวิทยุ
ตั้งอยู่

จุดมุ่งหมายประการสำคัญในการอบรมธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แต่เดิมเรามุ่ง
จะบรรยายธรรมอบรมทหารที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ให้พวกเขาได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพระศาสนา
โดยเฉพาะรายการธรรมประกาศ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก จะออกอากาศทาง
สถานีวิทยุ จส. ของกรมการทหารสื่อสารทหารบก และสถานีวิทยุ วปด. ได้นำเขาไปออกอากาศ
ถ่ายทอดไปทั่วประเทศ รายการนี้จะออกอากาศเป็นประจำทุกวันพุธ เวลา 18.30 นาฬิกา และ
เมื่อถึงเวลาที่รายการนี้จะออกอากาศ ผู้บังคับบัญชาจะนำทหารมาประชุมพร้อมกัน เพื่อรับฟังราย
การ ทำเหมือนกันทุกหน่วย อันนี้ถือเป็นระเบียบที่กองทัพบกได้มีคำสั่งให้หน่วยทหารทุกหน่วย
ถือปฏิบัติมานานแล้วและยังถือปฏิบัติกันอยู่ และบางหน่วยก็ได้นำเทปบรรยายธรรมมาเปิดให้
ทหารฟังเมื่อเข้านอนแล้ว เพื่อจะได้หลับไปด้วยความปิติในรสพระธรรม

การสอนวิชาศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนทหาร

ต่อไปก็เป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การสอนวิชาศาสนาและศีลธรรมใน
โรงเรียนทหาร ซึ่งกองทัพบกได้ดำเนินการสอนอยู่ในโรงเรียนทหาร ปัจจุบันมีอยู่ 8 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนการศาสนาและศีลธรรมทหารบก
2. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
3. โรงเรียนเตรียมทหาร
4. โรงเรียนการเงินทหารบก
5. โรงเรียนสารวัตรทหารบก

6. โรงเรียนศุภรังษีทหารบก
7. โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
8. วิทยาลัยพยาบาลทหารบก

จุดมุ่งหมายที่ให้มีการสอนวิชาการศึกษาและศีลธรรมในโรงเรียนทหารต่าง ๆ ก็เพื่อปลูกฝังความรู้ทางศาสนาและศีลธรรมอย่างเป็นขั้นเป็นตอนแก่เยาวชนทหารเหล่านี้ เพื่อว่า เมื่อเขาสำเร็จการศึกษาออกไปแล้วเขาจะได้มีความรู้ทางธรรมะเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการทำงาน และดำเนินชีวิตต่อไป

พูดถึงการสอนวิชาการศึกษาและศีลธรรมในโรงเรียนทหาร เราทำกันมานานแล้วครับ โดยเฉพาะโรงเรียนนายร้อยเราสอนกันมาโดยตลอด อย่างกระผมนี่ สมัยเด็กๆ ก็ไม่ค่อยจะรู้เรื่องของศาสนาเท่าไร แต่เมื่อเข้ามาอยู่โรงเรียนนายร้อยก็ได้อาศัยท่านอาจารย์มหาวิเชียร มหาทองคำ มหาประสาน ท่านสอน ผมก็เลยได้ความรู้ติดตัวมาและใช้เป็นประโยชน์อยู่จนถึงเดี๋ยวนี้

ทรงนี้กระผมขอโอกาสอธิบายแทรกสักนิดครับ คือแต่ก่อนนี้ทางทหารเรามีบัญญัติศัพท์ไว้ให้เรียกอนุศาสนาจารย์ว่า “มหา” ถึงแม้จะมียศ พันโท พันเอก หรือยศอื่นๆ ก็ให้เรียกมหาหมดครับ แต่เดี๋ยวนี้เลิกแล้ว แต่เดิมจริงๆ เราเรียกมหา เช่น มหาสิน มหานวม มหาสุภัญญ์ เราเรียกกันอย่างนั้นหมด เดียวนี้แม้จะเลิกแล้วเราก็นึกมาเป็นแบบภาษาโบราณคนเก่าๆ ยังเรียกอยู่ เพราะแต่ก่อนเขาเอามหาที่สอบได้เปรียญ 7 ประโยคบ้าง 9 ประโยคบ้าง มาเป็นอนุศาสนาจารย์ แต่เดี๋ยวนี้แม้จะเอาผู้ที่ได้เป็นมหาเปรียญมาเป็นก็ไม่ให้เรียก จะเรียกอย่างอื่นก็ไม่รู้ว่าจะเรียกอย่างไร ก็เลยเรียก “อาจารย์” เพราะฉะนั้น ถ้าหากท่านที่เคารพไปได้ยินทหารเรียกพันเอกวัชรระ พันเอกพิศิษฐ์ ว่าอาจารย์ ก็ขอให้เข้าใจว่าท่านเป็นอนุศาสนาจารย์ ครับ เราเรียกอาจารย์ทั้งนั้น อย่าไปเข้าใจว่าท่านเป็นอาจารย์ไ้ห่วย ไม่ใช่ครับ แต่ก่อนเราเรียกพระว่าอาจารย์ทั้งนั้นใช่ไหมครับ แต่เดี๋ยวนี้อาจารย์มีมากมาย แม้แต่อาจารย์ไ้ห่วยก็ยังเรียกอาจารย์ มันก็เลยยุ่งกันไปใหญ่ ครับนี่คือเรื่องการสอนวิชาการศึกษาและศีลธรรมในโรงเรียนทหาร ซึ่งทางกองทัพเราเห็นความสำคัญในเรื่องนี้มาก เพราะเราเชื่อว่า ศาสนาและศีลธรรมจะเป็นพลังสำคัญในการช่วยพัฒนาคน พัฒนากองทัพได้ดีที่สุด

การบำรุงขวัญ

ประการสุดท้ายคือการบำรุงขวัญ อันนี้สำคัญมากครับ เพราะชีวิตของทหารต้องอยู่กับความทุกข์ยากลำบากเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายอยู่ตลอดเวลา อย่างที่กระผมได้กราบเรียนไปแล้วในเบื้องต้นว่า พுகถึงความทุกข์แล้วไม่มีปณฺชนคนใดผจญกับความทุกข์ยิ่งไปกว่าทหาร เพราะฉะนั้น การบำรุงขวัญสร้างกำลังใจให้แก่ทหารในกองทัพของเราจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

เครื่องบำรุงขวัญและกำลังใจของทหารนั้นมีมากมายหลายประการครับ เช่น การฝึกฝนอย่างเต็มที่ การมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการให้สวัสดิการ การเอาใจใส่ดูแลในความทุกข์ความทุกข์ของเขา เหล่านี้เป็นเรื่องของการบำรุงขวัญทั้งสิ้น แต่สิ่งที่ถือว่าเป็นการบำรุงขวัญอย่างสูงสุดของทหารก็คือ การชักนำให้เขาเข้าหาพระศาสนา มีศรัทธาศรัทธาทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ เช่น ถ้าเป็นชาวพุทธก็ให้เขามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง เรื่องเช่นนี้กองทัพเราเห็นความสำคัญเป็นที่สุด และได้จัดกิจกรรมทางศาสนา เพื่อบำรุงขวัญของทหารไว้มากมายหลายประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. จัดสร้างศาสนสถานประจำหน่วยทหาร
2. จัดสร้างพระพุทธรูปบูชาแจกจ่ายทั่วกองทัพบก จนถึงระดับกองร้อย
3. จัดสร้างห้องพระและโต๊ะหมู่บูชาประจำกองร้อย
4. จัดให้ทหารไหว้พระสวมนกก่อนนอนเป็นประจำทุกคืน
5. จัดให้มีการแสดงคนเป็นพุทธมามกะสำหรับทหารใหม่ที่เป็นชาวพุทธทุกคน
6. จัดให้มีพิธีขอมาลาอุปสมบทสำหรับทหารที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ลาอุปสมบท
7. จัดให้ทหารไปเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆะ วันวิสาขะ เป็นต้น
8. จัดให้มีการบำเพ็ญกุศลภายในหน่วยต่าง ๆ เช่น กรบรอบวันสถาปนากรม กองพันฯ
9. นิมนต์พระสงฆ์ผู้ทรงวิทยาคณะ ไปเยี่ยมเยียนประพรมน้ำพระพุทธมนต์ และแจกวัตถุมงคลแก่ทหารที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามชายแดน

ทั้งหมดนี้เป็นกิจกรรมบำรุงขวัญที่เราทำอยู่ในหน่วยทหาร ในทางปฏิบัติมีรายละเอียดอยู่มากครับ แต่เนื่องจากเวลานี้น้อยกระผมจึงไม่สามารถจะอธิบายขยายความให้ท่านผู้ฟังที่เคารพทราบได้อย่างละเอียด แต่กระผมก็มีอนุศาสนาจารย์มาด้วยครับ และจะอยู่ร่วมสัมมนาของท่านผู้มีเกียรติทั้ง 3 วัน ฉะนั้นหากท่านผู้ใดสนใจในเรื่องใด ๆ ก็สามารถสอบถามจากท่านได้

กิจกรรมนอกหน่วยทหาร

นอกจากทางราชการทหารจะจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาภายในหน่วยทหาร ถึงที่กระผมได้กราบเรียนมาโดยล้าคับแล้ว แม้ภายนอกหน่วยทหารเราก็นับสนับสนุนให้ทหารออกไปร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนวัดวาอารามมากมายหลายประการ ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวนี้พอสรุปเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประการ คือ

1. งานด้านประชาสัมพันธ์
2. งานด้านศาสนสัมพันธ์

งานด้านประชาสัมพันธ์

ประการแรกคืองานด้านประชาสัมพันธ์ ทหารเราได้ออกไปทำงานประสานสัมพันธ์กับหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไปหลายอย่าง เช่น

1. ดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ปัจจุบันมีทั้งหมด 5 แห่ง)
2. ร่วมมือกับองค์กรศาสนาต่าง ๆ เช่น พุทธสมาคม ยุวพุทธิกสมาคม สมาสังฆมสังเคราะห์แห่งประเทศไทยฯ และอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่
3. ร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ อบรมผู้ต้องขังในเรือนจำ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
4. ให้การอบรม สอน บรรยาย ความรู้ทางศาสนา ปรัชญา และวัฒนธรรมประเพณีแก่โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยที่ขอการสนับสนุน

งานด้านศาสนสัมพันธ์

นอกจากที่กล่าวมาแล้วก็เป็นงานด้านศาสนสัมพันธ์ คือสนับสนุนส่งเสริมวัดวาอารามต่าง ๆ เท่าที่สามารถให้การสนับสนุนได้ เช่น

1. ถวายความรู้แก่พระภิกษุสามเณร ตามที่ได้รับการขอรับรองจากคณะสงฆ์
2. เป็นพิธีกรทางศาสนาในพิธีต่าง ๆ ทั้งของหน่วยราชการและเอกชน

3. ร่วมมือในการพัฒนาศาสนสถาน เช่น ส่งทหารไปทำความสะอาดวัด ชุกลอกกุฏิลองทำถนน ปลุกต้นไม้ให้แก้วัก (เช่น กองทัพบกเป็นกำลังสำคัญในการสร้างพุทธมณฑล เป็นต้น)
4. ฟื้นฟูและสนับสนุนส่งเสริมพิธีบุญในเทศกาลต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่น ๆ

ราชการทหารกับสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา

บทบาทของทางราชการทหารในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา นอกจากจะดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่กระผมได้กราบเรียนมาแล้ว งานสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง ที่กระผมใคร่จะนำมา กราบเรียนแก่พระคุณเจ้าและท่านผู้ฟังผู้มีเกียรติที่เคารพ คือ การจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา

การจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทางราชการได้ร่วมมือกับคณะสงฆ์และส่วนราชการอื่น ๆ มาตั้งแต่แรกเริ่ม คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งในการจัดงานดังกล่าวทุกปี ผู้บัญชาการทหารบกได้รับมอบหมายให้เป็นประธานจัดงานฝ่ายกฤตส์ และได้ระดมสรรพกำลังในกองทัพบกเพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มความสามารถ

สำหรับการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในปี 2530 นี้ เจ้าหน้าที่ของกองทัพบกได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการ รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ รวม 11 คณะ คือ

1. คณะกรรมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย
2. คณะกรรมการฝ่ายจัดการส่งเสริมพระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์
3. คณะกรรมการฝ่ายจัดจำหน่ายดอกบัวบูชา
4. คณะกรรมการฝ่ายเสียง
5. คณะกรรมการฝ่ายเครื่องสักการะและดอกไม้ไฟ
6. คณะกรรมการฝ่ายบัญชีและการเงิน
7. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
8. คณะกรรมการฝ่ายเลขานุการและประสานงาน

ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2533

9. คณะกรรมการฝ่ายจัดโรงงาน
10. คณะกรรมการฝ่ายจัดแข่งขันสวนคนดีหมู่บ้าน
11. คณะกรรมการฝ่ายสนับสนุนและบริการ

กิจการอนุศาสนาจารย์กับกองทัพ

กระผมทราบว่าขณะนี้เวลาในการบรรยายของกระผมใกล้จะหมดแล้ว แต่กระผมยังมีเรื่องสำคัญที่จะกราบเรียนพระเดชพระคุณและท่านผู้มีเกียรติที่เคารพอีกเรื่องหนึ่ง เรื่องนี้เว้นไม่ได้ครับ จะต้องพูดกราบเรียนให้ทุกท่านได้รับทราบ เรื่องที่กล่าวนั้นคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบกิจกรรมทางศาสนาในกองทัพ

ที่กระผมกราบเรียนว่าจะต้องพูดก็เพราะว่า หน่วยงานนี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาที่กระผมได้กราบเรียนมาทั้งหมด เป็นกำลังสำคัญทั้งในชั้นอำนาจการและดำเนินการทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับงานด้านพระศาสนา หน่วยงานที่ว่านี้คือ กองอนุศาสนาจารย์

กิจการอนุศาสนาจารย์ ถือกำเนิดมาในกองทัพเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 คือเมื่อปีพุทธศักราช 2462 ก็ตามประวัตินั้นปรากฏว่า เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อปีพุทธศักราช 2461 กองทัพไทยได้ส่งทหารเข้าร่วมรบกับสัมพันธมิตร และในการส่งทหารไปร่วมรบในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแต่งตั้งให้พระธรรมนิเทศทวยหาญ ซึ่งเวลานั้นเป็นรองอำมาตย์ตรี อยู่ อุคมสิลป์ เป็นอนุศาสนาจารย์ติดตามกองทัพอาสาสมัครไปราชการสงครามในยุโรปด้วย โดยมีพระกระแสรับสั่งว่า

“ทหารจากบ้านเมืองไปในคราวนี้ ต้องไปอยู่ในดินไกล ไม่ได้พบพระเหมือนเมื่ออยู่ในบ้านเมืองของตน จิตใจจะห่างเหินจากธรรม ถึงยามคะนองก็จะฮึกเหิมเกินไป เป็นเหตุให้เสื่อมเสีย ไม่มีใครคอยให้อโวาทกักเตือน ถึงคราวทุกข์ร้อนก็จะระส่ำระสาย ไม่มีใครจะปลดปล่อยบรรเทาให้ ดูเป็นการว่าเหลวไหลมาก ถ้ามีอนุศาสนาจารย์ออกไป จะได้คอยอนุศาสน์พรั้งสอนและปลดปล่อยปลดปล่อยในยามทุกข์”

อันนี้แสดงถึงพระปรีชาญาณของพระองค์ท่าน ที่ทรงเล็งเห็นกาลไกลเป็นอย่างยิ่ง และหลังจากเสร็จภารกิจสงครามในครั้งนั้นแล้ว อนุศาสนาจารย์ก็เดินทางกลับมาประเทศไทย พร้อม

กัวยกองทหาร เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2462 และในปีนั้นเอง กระทรวงกลาโหมก็จัดตั้งกอง
อนุศาสนาจารย์ขึ้นในกองทัพบก

กิจการอนุศาสนาจารย์ได้เจริญมาโดยลำดับ อนุศาสนาจารย์กองทัพบกได้ขยายออกไป
เป็นอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ แล้วก็ขยายไปเป็นอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ อนุศาสนาจารย์
กรมราชทัณฑ์ กรมการศาสนา และขยายไปถึงกรมตำรวจ แต่ปัจจุบัน อนุศาสนาจารย์กรม
ตำรวจได้เสื่อมสูญไป คงเหลือแต่ของกองทัพบก กองทัพอากาศ กองทัพเรือ กรมราชทัณฑ์
และกรมการศาสนา ซึ่งทั้งหมดนี้ แม้จะแยกย้ายกันไปอยู่ต่างกรมต่างกอง แต่ศูนย์ยึดเหนี่ยวจิตใจที่
สำคัญก็ยังอยู่ที่กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก และทุกๆ ปีประมาณกันเดือน
มิถุนายน กองอนุศาสนาจารย์กรมยุทธศึกษาทหารบก จะจัดให้มีการประชุมใหญ่ของอนุศาสนา-
จารย์ทั้งกองทัพบกเป็นประจำ และในการประชุมประจำปีนี้ ก็จะเชิญอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ
กองทัพอากาศ กองทัพเรือ กรมราชทัณฑ์ และกรมการศาสนา เข้าร่วมประชุมด้วยเสมอมา

ภารกิจของอนุศาสนาจารย์

อนุศาสนาจารย์เป็นเหมือนตัวแทนของพระพุทธศาสนาอยู่ในกองทัพ ซึ่งกองทัพถือว่า
อนุศาสนาจารย์เป็นองค์ที่สำคัญในการทำงานเผยแผ่พระศาสนาในหมู่ทหาร และขยายออกไปถึง
ภายนอกหน่วยทหาร เฉพาะในกองทัพนั่น อนุศาสนาจารย์มีภารกิจมากมายหลายประการ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งภารกิจที่เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นใน
หน่วยทหารอนุศาสนาจารย์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

เมื่อจะกล่าวโดยทั่วๆ ไป หน้าที่สำคัญของอนุศาสนาจารย์ก็คือ การอบรมศีลธรรม
วัฒนธรรมแก่ทหารและครอบครัว และที่สำคัญที่สุดคือ การให้การปรึกษา ได้แก่ การชี้เหตุแห่ง
ทุกข์ให้ทหารเข้าใจ และชี้แนะให้เขารู้ว่าจะแก้ทุกข์ที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างไร ไม่ว่าจะเป็นนายทหาร
นายสิบ พลทหาร หรือครอบครัว อนุศาสนาจารย์จะต้องเอาใจใส่ ใช้อรรถเป็นเครื่อง
ปลุกปลอบ ซึ่งตามข้อบังคับระบุไว้ว่า อนุศาสนาจารย์จะต้องไปเยี่ยมเยียนทหารเป็นครั้งคราว
เมื่อไปถึงก็จะต้องมีการอบรมบรรยายธรรม หรือไม่ว่าหากมีทหารคนใดในที่นั้นต้องการจะพูดคุย
ด้วย อนุศาสนาจารย์จะต้องพบปะพูดคุยด้วยทั่วทุกคน และเมื่อยังไม่เสร็จภารกิจจะกลับเสียมิได้

ในการไปเยี่ยมเยียนหรืออยู่ในหน่วยทหารนั้น สิ่งสำคัญที่จะขาดเสียมิได้เลยครับ นั่นคือ อนุศาสนาจารย์ทุกคนจะต้องวางตัวให้ทหารทุกคนนับถือและไว้วางใจ และจะต้องผูกคุชกุญให้ทหารทั้งมันอยู่ในการประพฤติดี มีมรรยาท และมีศรัทธายึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา แต่อนุศาสนาจารย์ไม่มีหน้าที่ในการชักจูงผู้ที่นับถือศาสนาอื่นให้เข้ามานับถือพระพุทธศาสนา เพราะทางราชการไม่มีประสงค์จะบังคับผู้ใดในเรื่องลัทธิความเชื่อ นี่เป็นความใจกว้างของพวกเราชาวพุทธ นี่เป็นภารกิจย่อยๆ ของอนุศาสนาจารย์ครับ

กำลังพลของอนุศาสนาจารย์

พูดถึงกำลังพลของอนุศาสนาจารย์ ปัจจุบันเรามีอนุศาสนาจารย์ประจำอยู่ตามหน่วยทหารทัพบกอื่นๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมแล้วเรามีอนุศาสนาจารย์ในกองทัพบกทั้งสิ้นประมาณ 100 คนเศษ ทั้งนี้โดยรวมผู้ช่วยอนุศาสนาจารย์เข้าด้วย ซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนกำลังพลทั้งสิ้นของกองทัพบก และปัจจุบันหน่วยต่างๆ ยังมีความต้องการอนุศาสนาจารย์อีกมาก ซึ่งเราอาจจะกล่าวได้ว่า ขณะนี้กำลังพลที่จำเป็นและขาดแคลนที่สุดในกองทัพบก ก็คือ กำลังพลประเภทอนุศาสนาจารย์ และกระผมคิดว่านับวันกำลังพลประเภทนี้ยังมีความจำเป็นยิ่งขึ้น ทั้งในหน่วยทหารและนอกหน่วยทหาร

ข้อเสนอแนะ

ประการสุดท้าย กระผมอยากจะกราบเรียนว่า กิจกรรมต่างๆ ที่เรากำลังดำเนินการอยู่ เราทำอย่างไรจึงได้รับความสำเร็จเป็นรูปธรรมออกมา

ในการดำเนินกิจการใดๆ โครงการใดๆ ในทางพระพุทธศาสนา กระผมขอเรียนว่าเราจะต้องกำหนดแนวคิดออกมาก่อนว่า การที่เราจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น เราจะต้องทำอย่างไรบ้าง เราจะต้องแจกแจงออกไป แล้วจัดองค์กรขึ้นรองรับ ให้รับผิดชอบในหน้าที่แต่ละหน้าที่อย่างชัดเจน แล้วเราก็นำพูดถึงเรื่องการสนับสนุนว่า เราจะสนับสนุนอะไรบ้าง มีข้อจำกัดอะไรบ้าง หลังจากนั้นแล้วเราก็ต้องมีการควบคุมมีการบังคับบัญชาที่แน่นแฟ้น งานทุกฝ่ายจะต้องมีการสั่งการ มีการประสานกำกับดูแลให้เป็นไปตามขั้นตอนของการปฏิบัติ อันนี้แหละครับที่จะทำสิ่งที่เราพูดให้มีผลในทางปฏิบัติ นี่คือการดำเนินการส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความมั่นคง ซึ่งทางราชการทหารได้ดำเนินการอยู่ และกระผมคิดว่า กิจกรรมต่างๆ ที่กระผมได้

กราบเรียนมานี้จะไม่หยุดอยู่เพียงเท่านี้ แต่จะต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องเท่าที่เรี่ยวแรงและความสามารถของกองทัพเราจะพึงมีและเอื้ออำนวยให้ได้

สรุป

ท่านผู้ฟังที่เคารพ ก่อนที่กระผมจะจบการบรรยายในวันนี้ กระผมใคร่จะขอกราบเรียนกับพระเดชพระคุณและท่านผู้ฟังที่เคารพว่า พระศาสนาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตเป็นที่สุด โดยเฉพาะพระพุทธศาสนากับสังคมไทย ความเป็นอยู่ของสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ถ้าจะเปรียบก็เหมือนกับร่างกายกับลมหายใจแยกจากกันไม่ได้ แยกเมื่อใดความเดือดร้อนก็เกิดขึ้นทันที เพราะคุณธรรมของพระศาสนาเป็นอาหารทิพย์สำหรับหล่อเลี้ยงจิตใจจนให้เกิดความสะอาด สว่าง สงบ ให้เกิดความสันติสุขแก่สังคม เมื่อใดที่สังคมขาดพระศาสนา ความทุกข์ยากเดือดร้อนก็จะเกิดตามมาทันที ดังที่ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะพินาศ” เพราะฉะนั้นการสร้างความมั่นคงแก่พระศาสนา คือ การนำศีลธรรมให้กลับมาสู่ชีวิตและสังคม จึงเป็นงานเร่งด่วนที่คนไทยทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างช่วยกันทำ เหมือนกับการสร้างของส่วนใดส่วนหนึ่ง และเพื่อเป็นการเตือนใจให้ทุกท่านได้เห็นความสำคัญขององค์กรต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติบ้านเมือง ขออัญเชิญคำกลอนของนักปราชญ์มาเสนอต่อท่านผู้ฟังไว้ ดังนี้

เมืองใดไม่มีทหารหาญ

เมืองใดไร้จอมพารา

เมืองใดไม่มีพานิชเลิศ

เมืองใดไร้ศิลปโสภณ

เมืองใดไม่มีกวีแก้ว

เมืองใดไม่มีนารังงาม

เมืองใดไม่มีคนตรีเลิศ

เมืองใดไร้ธรรมอำไพ

เมืองนั้นไม่นานเป็นข้า

เมืองนั้นไม่ช้าอัจน

เมืองนั้นย่อมเกิดขัดสน

เมืองนั้นไม่พ้นเสื่อมทรม

เมืองนั้นไม่แคล้วคนหยาม

เมืองนั้นหมดความภูมิใจ

เมืองนั้นไม่เฟลศพิสมัย

เมืองนั้นบรรลัยแน่เอย

สวัสดิ์ศิริวัชร

ตอบปัญหาของผู้รับฟังการบรรยาย

1. ทางราชการทหารได้ใช้หลักการของพระพุทธศาสนา ในการสร้างความมั่นคงภายในอย่างไรบ้าง

2. ในหน่วยทหารมีอนุศาสนาจารย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในหลักธรรมเป็นอย่างดี คอยอบรมแนะนำอยู่เป็นประจำ แต่เพราะเหตุใด นายทหารชั้นผู้ใหญ่และคุณหญิงคุณนายจึงชอบกุหม่อเข้าเจ้าเข้าทรง เสกาะเคราะห์ ตลอดจนชอบอาจารย์บอกใบ้ให้ห่วย การกระทำเช่นนี้ จะถือว่าส่งเสริมพระพุทธศาสนาหรือไม่

1. การใช้ศาสนาช่วยในการสร้างความมั่นคงภายใน

ปัญหาแรกเกี่ยวกับความมั่นคงภายใน กระผมคิดว่า ท่านผู้ตามคงหมายถึงการคุกคามจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กระผมขอกราบเรียนดังนี้ครับ

พูดถึง การคุกคามของคอมมิวนิสต์ นั้น เราแยกไม่ออกครับว่า ใครเป็นใครไม่เป็น เพราะคนที่เขาเป็นคอมมิวนิสต์เขาก็ไม่บอกว่าตัวเขาเป็นคอมมิวนิสต์ แต่เขากลับบอกว่าเขาเป็นประชาธิปไตยแม้แต่เวลาที่เขาดื้อป็นมารกับเรา เขาก็ไปหยิบปืนมาจากพงหญ้า จากกอไผ่ จากป่ากล้วยเอามายิงเรา ยิ่งเสร็จเขาก็เอาจากกลับไปซุกไว้ที่เดิม แล้วก็ออกมาต้อนรับเรา มาคุยว่าเราทำอะไรกันบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็คงหาพวก ทางที่เราจะเข้าไปติดต่อก่อหรือสร้างความเป็นมิตรเป็นพวกได้ก็คือ เข้าไปโดยอาศัยศาสนา เข้าไปร่วมชุกบ่อน้ำ ร่วมทะนุบำรุงวัด ทำบุญทำกุศล ฟังเทศน์ฟังธรรมอะไรต่างๆ เมื่อเราใช้พระศาสนาเป็นสื่อกลางไปจัดไปทำกิจกรรมต่างๆ ก็จะทำให้ชาวบ้านหรือประชาชนทั่วไปเกิดความไว้วางใจ เกิดความเป็นกันเอง เพราะคนไทยเรานั้นถือว่าพระศาสนา ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมของน้ำใจซึ่งใครๆ จะมาแบ่งแยกไม่ได้ หากมีใครมายุแหย่ให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเหล่านี้ ประชาชนเขาจะไม่เอาด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราเข้าไปร่วมทำกิจกรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเขา เขาก็จะหันมาเป็นมิตร เมื่อเราได้มีโอกาสเข้าไปสนิทสนมกับประชาชนแล้ว เราก็ดึงโอกาสชี้แจงให้ประชาชนได้เข้าใจถึงเรื่องของเอกลักษณ์ของชาติ ของสังคมเรา เช่น เมื่อพระท่านเทศน์จบ อนุศาสนาจารย์ก็อธิบายความต่างๆ เพิ่มเติมจากที่พระท่านเทศน์ เมื่ออนุศาสนาจารย์พูดเรื่องของธรรมะจบแล้ว ผู้บังคับบัญชาก็อธิบายความต่างๆ ให้เขาทราบ เช่นการที่ฝ่ายตรงกันข้ามมาโจมตีว่า พระศาสนาไม่ใช่ออย่างนั้นอย่างนี้

ความจริงเป็นอย่างไร เมื่อชาวบ้านเข้าใจเขาก็จะเข้ามากลับมาเป็นฝ่ายเรา เพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจะแยกคนที่ออกจากคนชั่ว แยกผู้ที่มุ่งจะทำลายออกจากคนไทย ทำให้เขาเห็นว่า การแก้ทุกข์บำรุงสุขนั้นต้องใช้ความขยันหมั่นเพียร การอดการออม จะต้องแก้ที่ตัวเรา

การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ด้วยการเอาปืน ไปยิง ไปฆ่าไปทำลายฐานที่มั่นของฝ่ายตรงข้าม นั้นก็เป็นวิธีการต่อสู้อย่างหนึ่ง แต่การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ที่แท้จริงก็คือ การทำลายความเชื่อในลัทธิ แก้ที่ความหลงผิดเข้าใจผิดของประชาชน วิธีนี้เป็นวิธีที่จะเอาชนะคอมมิวนิสต์ที่สมบูรณ์ที่สุด และเป็นชัยชนะที่มั่นคงถาวรแบบครบวงจร เพราะฉะนั้นพระศาสนานี้แหละครับ ที่จะสามารถนำเอาไปต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในเรื่องลัทธิได้ และกองทัพเราได้ใช้อยู่แล้ว นั่นคือการที่เราเปลี่ยนแปลงการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์จากวิธีการทางทหาร ซึ่งใช้ความรุนแรงมาเป็น การต่อสู้ทางการเมือง ที่เรียกว่า การเมืองนำการทหาร นั่นเอง วิธีนี้เป็นเรื่องของการใช้หลักธรรม มาเป็นเครื่องมือ คือ ใช้ความรัก ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความยุติธรรม ความเป็นธรรม หลักธรรมเหล่านี้ หากเรานำเอามาใช้กันอย่างแท้จริงแล้วจะช่วยแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์ได้ และจะชนะคอมมิวนิสต์ได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งเรื่องนี้ทางราชการทหารเรากำลังดำเนินการอยู่ในทุกระดับ ซึ่งมีรายละเอียดมาก เท่านี้ก็พอจะเป็นที่เข้าใจนะครับ

2. เรื่องของศิริจาดานวิชากับทหาร

เรื่องที่สอง เป็นปัญหาเกี่ยวกับศิริจาดานวิชานะครับ กระผมสรุปเอาอย่างนั้น พูดถึงเรื่องศิริจาดานวิชา การเชื่อเรื่องโชคลาง เรื่องความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ เรื่องนี้กระผมเองก็ไม่ค่อยจะรู้อะไรลึกซึ้งนัก แต่อยากจะกราบเรียนว่า กระผมเองก็ได้ผ่านเรื่องของศิริจาดานวิชาเหล่านี้มาเยอะและก็ใช้อยู่ด้วย

พูดถึงการพรมน้ำมนต์ การอุ้มห่อหุ้มอะไรนี้ ว่าไปแล้วในระดับสูงเขาห้ามไม่ให้แตะต้องนะครับ แต่กระผมจำได้ว่า เมื่ออนุศาสนาจารย์จะเดินทางไปราชการที่ยุโรปเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น ท่านอนุศาสนาจารย์ คือ พระธรรมนิเทศทวยหาญ ท่านได้เข้าไปกราบถวายบังคมลาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส และพระองค์ได้ทรงประทานวัตถุมงคลให้ นำติดตัวไป 3 สิ่ง คือ 1. เหรียญพระพุทธชินสีห์ 2. เหรียญพระจุลารายสัจ และ 3. เหรียญ

มหาสมณุตตมาภิเษก พร้อมกับรับสั่งว่า “ถึงคราวจำเป็นก็ให้เอาวัตถุมงคลเหล่านี้ออกมาทำนํ้ามนต์ได้” ทั้งทรงอธิบายไว้ด้วยว่า “สัตตพตปราชญ์นั้น ถ้ามุ่งเอาเมตตากาฤดาเป็นที่ตั้งแล้วยังเป็นกิจควรทำ ไม่ควรเว้นเสียทีเดียว” นี่ท่านตรัสไว้อย่างนี้ ก็ท่านตรัสว่า เรื่องเกรงงานวิชาอะไรเหล่านี้ ความจริงเป็นสิ่งเกาะต้องไม่ได้ เพราะไม่ใช่หลักของพระพุทธศาสนา แต่ถ้าจำเป็น หากจะช่วยให้เกิดขวัญกำลังใจแล้ว ทรงอนุญาตให้ทำได้ และก็ปรากฏว่า เมื่ออนุศาสนาจารย์เดินทางไปถึงยุโรปก็ทำได้จริง ๆ คืออยู่มาระยะหนึ่ง ทหารที่ไปรบอยู่ที่นั่นเกิดล้มป่วยเป็นโรคนิวโมเนียหรือโรคปอดบวมเป็นจำนวนมาก เมื่อป่วยทางหน่วยก็ส่งทหารเหล่านั้น ไปพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลลุกเซมเบอร์ ในกรุงปารีส และขณะรักษายู่ที่นั่นก็ปรากฏว่ามีทหารล้มตายลงเป็นจำนวนมาก ทำให้ทหารที่ยังอยู่เกิดความระส่ำระสายหวาดกลัวความตายจะชอกกลับบ้าน มองเห็นโรงพยาบาลเป็นเหมือนป่าช้า หมออี หรือ ร้อยเอก หลวงประสิทธิ์สรรพแพทย์ ผู้บังคับหมวดพยาบาลกองทหารที่ควบคุมอยู่จะปลอบโยนอย่างไรก็ไม่ยอมฟัง จะพากันกลับบ้านอยู่ท่าเดียว ในที่สุดหมออีจึงต้องไปหาท่านอนุศาสนาจารย์ คือ พระธรรมนิเทศทวยหาญเพื่อขอให้ไปช่วยพูดปลอบปลอบทหาร ท่านอนุศาสนาจารย์ก็พูดว่า ขนาดหมออีแจ้งพวกทหารก็ยังไม่เชื่อ อนุศาสนาจารย์ไปพูดเขาจะเชื่อได้อย่างไร มีอยู่วิธีเดียวที่พอจะทำได้ก็ต้องทำนํ้ามนต์ และเครื่องมือนี่มีอยู่พร้อมแล้วคือมีวัตถุมงคลสิทธิ์ที่เป็นมิ่งขวัญที่ได้รับมา ปัญหาที่มีอยู่อย่างเดียวคือปกติการทำนํ้ามนต์ผู้ที่ทำได้มีแค่พระเท่านั้น แต่นี่เป็นขรรษาจะทำได้ไหม หมออีก็บอกว่า “ไม่เป็นไรครับ กระผมนับถือ ขอให้ทำเถิด” ในที่สุดท่านอนุศาสนาจารย์ก็ทำนํ้ามนต์

วิธีทำนํ้ามนต์ก็ทำอย่างนี้ครับ คือ เมื่อได้เวลาตามกำหนด ท่านอนุศาสนาจารย์ก็อัญเชิญวัตถุมิ่งขวัญทั้งสามที่กล่าวแล้วไปยังโรงพยาบาลลุกเซมเบอร์ พอไปถึง นายแพทย์ก็ให้ทหารป่วยที่พอจะเดินได้ เดินมาประชุมรวมกันอยู่ที่ห้องทหารป่วยที่เดินไม่ได้ เมื่อทุกคนพร้อมแล้วท่านอนุศาสนาจารย์ก็ยืนอยู่ ณ ท่ามกลางทหารซึ่งนั่งเฝ้าบริบไม่มีเสียง แล้วยกด้วยน้ำขึ้นจบแล้วประคองไว้ในกระทุ่มมือทั้งสัทยาธิฐานประกาศการทำนํ้ามนต์ทั้ง ๆ ซ้ำ ๆ ให้ทุกคนไถ่ยืนทุกคำ อย่างกล่าวประกาศสัทยาธิฐานอย่างที่ทำกัน พอทำเสร็จเป็นนํ้ามนต์เท่านั้น แทนที่จะนำเอาไปประพรมตามห้องคนไข้ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ปรากฏว่า ทั้งแพทย์ทั้งทหารป่วยต่างเข้ามา รุมล้อมกลุ่มรุมแย่งเอานํ้ามนต์ไปดื่มกันบ้าง ไปลูบหน้าลูบศีรษะบ้าง จนนํ้ามนต์หมดต้องเติมนํ้า

เกิมน้ำอีกเป็นหลายครั้ง ประพรมกันไปจนทั่วถึง ในที่สุดความระส่ำระสายก็สงบ ต่อจากนั้นก็ให้การรักษาพยาบาลตามวิธีการแพทย์ จนเสร็จสงครามก็กลับบ้านกลับช่องกันจนครบถ้วนทุกคน

พระเชษฐาและท่านผู้มีเกียรติ ลองพิจารณา ดู ผิดถูกอย่างไรกรุณาช่วยกระผมคิดที่ กระผมเองเจอมายะครับเรื่องศิริจันทนาวิชา พระก็เต็มคอกรับ แล้วเวลาจะไปทำศึกทำสงครามนะครับ พวกกันไปกราบกรับ พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง ทหารจะออกรบนะครับ โหน่ หลักเมืองกรับ ต้องไปกราบละกรับ เห็นใจเถอะกรับ ผมอยู่ตัวคนเดียวนี้กรับ ไอ้กระสุนที่ข้าศึกมันยิงมามันจะสลักชื่อใครหรือเปล่านั้นไม่รู้ เมื่อเป็นอย่างนี้ก็โปรดเห็นใจเถิดครับ มันก็ต้องเอาหมกแหละครับ

ที่นี้พวกที่อยู่ทางบ้านนะครับ สามี่ไปเผชิญอันตรายอย่างนั้นจะนึกถึงใครกรับ จะทำอย่างไรสามี่ไปคราวนี้จะรอดหรือเปล่านั้นไม่รู้ ลูกก็เจ็บอยู่ที่นี่ จะทำอย่างไรกรับ พระเชษฐาและคุณก็ต้องไหว้ทั่วไปแหละครับ บางคนบอกว่าให้ไปบนพระแก้ว เมื่อถามว่าพระแก้วท่านเป็นวัตถุท่านจะช่วยได้อย่างไรก็พูดว่า พระแก้วมีเทพประจำองค์ท่าน สามารถช่วยได้ ก็เอา ทกลง ไปบนพระแก้ว ไข่ม่ม 100 ฟองก็ต้องไป

ทหารที่อยู่ในสนามรบนะครับ ได้ข่าวจากทางบ้าน ลูกสาวอยู่ที่บ้าน อายุ 12 ขวบ บอกมาว่า ถูกแม่บีบคั้นเหลือเกิน จะหนีออกจากบ้าน อยากจะเดินทางกลับมามานมาปลอบลูกออกมาไม่ได้กรับ ออกจากพื้นที่เพียง 300 เมตรก็ถึงกันแล้ว จะเหาะเหินเดินอากาศมาก็ไม่ได้ เขาจะทำอย่างไรกรับ ก็ต้องพึ่งเจ้าบ่าวเจ้าเขา มีอะไรก็ต้องไหว้หมกแหละครับ 4 ทิศ 8 ทิศ ขอให้สงเคราะห์ช่วยลูกด้วย เป็นอย่างนี้กรับ กระผมจึงขอรบเรียนว่า ทำไมคุณหญิงคุณนายที่ท่านผู้ตามว่านั้น ซึ่งคงจะหมายถึงเมียทหาร พวกนี้เขาเป็นทุกข์จริง ๆ นะครับ เชื่อผมเถอะกรับ กระผมเคยสอนสะโบ้ที่จะเข้ามาอยู่กับทหาร กระผมจะบอกว่า “นี่หนู ทหารนะเป็นทหารตลอด 24 ชั่วโมง แก่ตัวพ่อ ตัวพี่จะดูแลให้เขามีจิตใจท้อหนุเพียงหนึ่งเดียว เพราะถ้าหนุไม่มีสิ่งนี้เป็นหลักละก้อ หนุจะทนลำบากทรากรำในฐานะภรรยาทหารไม่ได้” ผู้หญิงนะครับ บางคนแม้แต่จะเปลี่ยนหลอดไฟเปลี่ยนฟิวก็ทำไม่ได้เขากลัวกรับ กลัวไฟชอร์ต ไฟกับก็ยอมอยู่มืด ๆ ทั้งบ้าน ตีตะปูแขวนสายมุ้งก็ตีไม่เป็น ตีหัวตะปูไม่ถูกกรับ ไหนลูกจะบ่วย ไหนจะเข้าโรงเรียน ภาระทุกสิ่งทุกอย่างเป็นภาระของภรรยาทั้งนั้น เมียทหารต้องทำทั้งนั้น คนเรานี้ะครับ เมื่อเราทำ

ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยมือของเรา ด้วยเรี่ยวแรงของเราแล้ว ถ้ายังไม่สามารถสว่างพ้นความทุกข์เหล่านั้นได้ ยังมีอะไรเหลืออีกล่ะครับ นอกจากจิตวิญญาณ นอกจากลัทธิความเชื่อ ซึ่งอยู่นอกตัวเรา เมื่อเป็นเช่นนั้นเราก็ต้องกลับไปบนบานศาลกล่าว ขอร้องนะคะครับ กระผมอยากจะกราบเรียนว่า สิ่งเหล่านี้เราไม่ควรไปมงายให้ยิ่งกว่าพระรัตนตรัย แต่เมื่อถึงวาระที่เราจะต้องกระทำ เราก็ไม่ควรรังเกียจเคียดจัญท์กันเลยครับ ความทุกข์ ความคับแค้นที่มีอยู่ในโลกนี้ มันมีมากเหลือเกินครับ เป็นความทุกข์ยิ่งกว่ามหาทุกข์เสียอีก เพราะฉะนั้น กระผมจึงขอเรียนว่า ไปรคเมตตาเถอะครับ เมื่อความทุกข์มันเกิดขึ้นก็ต้องค้นรณแก้กันไปจนถึงที่สุดแหละครับ เรื่องนี้กระผมคงกราบเรียนได้เพียงเท่านี้ครับ.... ขอบพระคุณครับ....